

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

**Státní dluh České republiky v porovnání s vybranými
státy Evropské unie**

Eliška Řeháková

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Eliška Řeháková

Provoz a ekonomika

Název práce

Státní dluh České republiky v porovnání s vybranými státy Evropské unie

Název anglicky

State debt of the Czech Republic in comparison with selected countries of the European Union

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce je analýza vývoje státního dluhu České republiky v letech 2000-2017. Dílčím cílem práce je určení faktorů, které mohly státní dluh ovlivnit a následné porovnání dluhů vybraných zemí za dané období. Vybranými zeměmi jsou Německo, Rakousko, Slovensko a Polsko.

Metodika

V teoretické části budou pomocí literatury vysvětleny pojmy týkající se dané problematiky, jako například státní rozpočet, deficit apod. Dále zde bude analýza státního dluhu ČR a nakonec pomocí deskripce časových řad zaznamenán dluh za jednotlivé roky.

Praktická část se zaměří na komparaci jednotlivých hodnot dluhů za dané roky a následně budou stanovena doporučení na snížení státního dluhu ve vybraných zemích.

Doporučený rozsah práce

60 – 80

Klíčová slova

dluh, stát, Evropská unie, výdaje, finance, ČR, státní rozpočet, deficit

Doporučené zdroje informací

- DVOŘÁK, P. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha: C.H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-075-1.
- FIALA, P. – PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. ISBN 978-80-7325-180-2.
- KÖNIG, P. 2009. *Rozpočet a politiky Evropské unie: příležitost pro změnu*. Praha : C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-011-9.
- OCHRANA, F. – MAAYTOVÁ, A. – PAVEL, J. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5561-8.
- SVATOŠOVÁ L., KÁBA B. 2016. *Statistické metody II*. Praha : ČZU, 2016. ISBN 978-80-213-1736-9.
- TEPLÝ, P. – ČERNOHORSKÝ, J. *Základy financí*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3.
- VANČUROVÁ, A. – LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2018*. Praha: VOX, 2018. ISBN 978-80-87480-63-2.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 11. 6. 2019

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 10. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 21. 10. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Státní dluh České republiky v porovnání s vybranými státy Evropské unie" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. 3. 2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní doc. Ing. PhDr. Lucii Severové, Ph.D. za rady k diplomové práci a Martinu Ševčíkovi za veškerou podporu během studií.

Státní dluh České republiky v porovnání s vybranými státy Evropské unie

Abstrakt

Tato diplomová práce na téma „Státní dluh České republiky v porovnání s vybranými státy Evropské unie“ je rozdělena na dvě části, část teoretickou a část praktickou.

Teoretická část diplomové práce seznamuje čtenáře s daným tématem. Je zde vysvětlena terminologie, která souvisí se státním rozpočtem pomocí literární rešerše. Jsou zde i znázorněny vývoje některých ukazatelů, jako například příjmy, výdaje, deficit státního rozpočtu apod. Dále je zde zmapován postup tvorby státního rozpočtu a data, kterých se musí při tvorbě dané orgány držet. Na závěr je tato část zaměřena na státní dluh, jeho rozdělení a výpočet. Na úplném závěru je graficky znázorněn dluh samotné České republiky, který je v praktické části použit při komparaci s dalšími dluhy jiných států.

Praktická část dopodrobna analyzuje státní dluh České republiky, jeho hodnoty, výkyvy a faktory, které ho ovlivňovaly. Dále jsou zanalyzovány dluh dalších států- Německa, Polska, Slovenska a Rakouska. Opět je u nich zkoumán vývoj a případné faktory, které mohly viditelně ovlivnit vývoj dluhu. Na závěr jsou všechny dluhy navzájem porovnány a vyhodnoceny, popřípadě uveden návrh na zlepšení finanční situace v dané zemi.

Klíčová slova:

finance, příjmy, výdaje, peníze, dluh, deficit, státní rozpočet, Evropská unie, stát, Česká republika, Německo, Rakousko, Slovensko, Polsko

State debt of the Czech Republic in comparison with selected countries of the European Union

Abstract

The following master's thesis on the topic "State debt of the Czech Republic in comparison with selected countries of the European Union" is divided into two parts, the theoretical part and the practical part.

The theoretical part of the thesis introduces the reader to the given topic and issues around. There is explained the terminology, which is related to the state budget using literary research. There are shown some development indicators, such as income, expenditure, budget deficit, etc. Furthermore, the process of creating the state budget and the data that must be complied with when creating the budget is mapped. Finally, this section focuses on the state debt, how to divide it and what it falls into. At the very end is graphically depicted the debt of the Czech Republic itself, which is used in the practical part to compare with other debts of other states.

The practical part analyzes in detail the state debt of the Czech Republic, its values, fluctuations and factors that influenced it. Furthermore, the debt of other states - Germany, Poland, Slovakia and Austria - is analyzed. Again, they are investigating the development and potential factors that could have a significant impact on debt development. Finally, all debts are compared and evaluated, or suggestions are made to improve the country's financial situation.

Keywords:

Finance, revenues, cost, money, debt, deficit, state budget, European Union, country, Czech Republic, Germany, Austria, Slovakia, Poland

Obsah

1 Úvod.....	14
2 Cíl práce a metodika	16
2.1 Cíl práce	16
2.2 Metodika	16
3 Teoretická východiska	18
3.1 Rozpočtová politika	18
3.2 Rozpočtová soustava.....	18
3.2.1 Zásady rozpočtu.....	19
3.3 Veřejný rozpočet	20
3.4 Státní rozpočet.....	21
3.4.1 Proces vytváření státního rozpočtu	21
3.4.2 Příjmy do státního rozpočtu	23
3.4.3 Výdaje ze státního rozpočtu.....	24
3.5 Rozpočtový deficit	27
3.5.1 Způsoby řešení rozpočtového schodku.....	30
3.6 Veřejný dluh.....	30
3.7 Státní dluh	31
3.7.1 Struktura státního dluhu České republiky.....	32
3.8 Maastrichtská kritéria.....	33
3.9 Rating	35
3.10 Charakteristika vybraných zemí.....	36
3.10.1 Charakteristika Německa.....	36
3.10.2 Charakteristika Rakouska	36
3.10.3 Charakteristika Slovenska.....	37

3.10.4	Charakteristika Polska.....	37
4	Praktická část	39
4.1	Vývoj dluhu jednotlivých zemí	40
4.1.1	Vývoj státního dluhu České republiky.....	40
4.1.2	Struktura státního dluhu České republiky	42
4.1.3	Vývoj státního dluhu Německa.....	46
4.1.4	Vývoj státního dluhu Rakouska	48
4.1.5	Vývoj státního dluhu Slovenska	50
4.1.6	Vývoj státního dluhu Polska	52
4.2	Porovnání dluhů vybraných zemí s dluhem ČR.....	54
4.2.1	Česká republika ve srovnání s Německem	54
4.2.1.1	Porovnání podle výše státního dluhu.....	54
4.2.1.2	Porovnání podle HDP	55
4.2.1.3	Porovnání podle poměru státního dluhu k HDP	56
4.2.2	Česká republika ve srovnání s Rakouskem.....	57
4.2.2.1	Porovnání podle výše státního dluhu.....	57
4.2.2.2	Porovnání podle HDP	58
4.2.2.3	Porovnání podle poměru státního dluhu k HDP	59
4.2.3	Česká republika ve srovnání se Slovenskem	60
4.2.3.1	Porovnání podle výše státního dluhu.....	60
4.2.3.2	Porovnání podle HDP	61
4.2.3.3	Porovnání podle poměru státního dluhu k HDP	62
4.2.4	Česká republika ve srovnání s Polskem.....	63
4.2.4.1	Porovnání podle výše státního dluhu.....	63
4.2.4.2	Porovnání podle HDP	64
4.2.4.3	Porovnání podle poměru státního dluhu k HDP	65

4.2.5	Porovnání státních dluhů přepočtené na obyvatele.....	66
4.3	Porovnání dluhů vybraných zemí s dluhem Řecka	67
5	Výsledky a diskuse	69
5.1	Zhodnocení státního dluhu ČR.....	69
5.2	Státní dluh ČR v roce 2018	71
5.3	Predikce státního dluhu ČR a dluhů zemí EU.....	72
6	Závěr.....	74
7	Seznam použitých zdrojů	76
7.1	Literární zdroje.....	76
7.2	Internetové zdroje.....	76
8	Přílohy	80

Seznam schémat

Schéma 1	Rozpočtová soustava	18

Seznam grafů

Graf 1.	Příjmy do SR v letech 1993- 2017	24
Graf 2.	Výdaje ze SR v letech 1993-2017	27
Graf 3.	Vývoj salda SR v letech 1994- 2017	29
Graf 4.	Dluh jednotlivých států EU	39
Graf 5.	Státní dluh ČR v letech 1993- 2018	40
Graf 6.	Vývoj státního dluhu v poměru k HDP v ČR v letech 2000 až 2017.....	41
Graf 7.	Vývoj státního dluhu Německa	46
Graf 8.	Vývoj státního dluhu v poměru k HDP v Německu v letech 2000-2017.....	47
Graf 9.	Vývoj státního dluhu Rakouska.....	48

Graf 10. Vývoj státního dluhu v poměru k HDP v Rakousku v letech 2000-2017	49
Graf 11. Vývoj státního dluhu Slovenska	50
Graf 12. Vývoj státního dluhu v poměru k HDP na Slovensku v letech 2000-2017	51
Graf 13. Vývoj státního dluhu Polska	52
Graf 14. Vývoj státního dluhu v poměru k HDP v Polsku v letech 2000-2017.....	53
Graf 15. Porovnání státního dluhu ČR a Německa	54
Graf 16. Porovnání HDP ČR a Německa.....	55
Graf 17. Porovnání státního dluhu v poměru k HDP	56
Graf 18. Porovnání státního dluhu ČR a Rakouska	57
Graf 19. Porovnání HDP ČR a Rakouska	58
Graf 20. Porovnání státního dluhu v poměru k HDP	59
Graf 21. Porovnání státního dluhu ČR a Slovenska.....	60
Graf 22. Porovnání HDP ČR a Slovenska	61
Graf 23. Porovnání státního dluhu v poměru k HDP	62
Graf 24. Porovnání státního dluhu ČR a Polska	63
Graf 25. Porovnání státního dluhu v poměru k HDP	64
Graf 26. Porovnání státního dluhu v poměru k HDP	65

Seznam tabulek

Tabulka 1. Hodnocení úvěruschopnosti.....	35
Tabulka 2. Vývoj HDP v ČR v letech 2000 až 2017	41
Tabulka 3. Struktura státního dluhu ČR v letech 2000- 2005 (v mld. Kč).....	42
Tabulka 4. Struktura státního dluhu ČR v letech 2006- 2011 (v mld. Kč).....	43
Tabulka 5. Struktura státního dluhu ČR v letech 2012- 2017 (v mld. Kč).....	44
Tabulka 6. Vývoj HDP v Německu v letech 2000-2017	47
Tabulka 7. Vývoj HDP v Rakousku v letech 2000-2017.....	49
Tabulka 8. Vývoj HDP na Slovensku v letech 2000- 2017	51
Tabulka 9. Vývoj HDP v Polsku v letech 2000- 2017.....	53
Tabulka 10. Státní dluh na obyvatele v jednotlivých zemích v roce 2017	66
Tabulka 11. Státní dluh na obyvatele v jednotlivých zemích v roce 2000	66
Tabulka 12. Změna státního dluhu v ČR v letech 1993-2017	69

Tabulka 13. Struktura státního dluhu ČR v roce 2018 (v mld. Kč).....	71

1 Úvod

Finanční rozpočet je pro každý stát velice důležitý a měl by být proto tvořen důkladně. Pokud by v něm stát udělal chybu, mohlo by mu to přinést veliké problémy, které by se i špatně řešily. Státní rozpočet si Česká republika tvoří už od svého vzniku roku 1993. Samozřejmě i před svým vznikem si tvořila rozpočtové plány, ty však byly rozděleny na 2 části, a to na státní rozpočet a rozpočet federální. Proto se nemohou údaje od vzniku ČR porovnávat s předcházejícími roky.

Se státním rozpočtem je spojen státní dluh, který vzniká při převýšení výdajů nad příjmy. To je v Evropě, ale i jinde ve světě zcela normální situace. Nejzadluženějším státem světa je Japonsko, v Evropské unii (EU) je nejzadluženějším státem Řecko. Naopak nejméně zadluženou zemí je asijský stát Brunej, jejíž největší výhodou je bohatství z těžby ropy.

Hodnotu dluhu v poměru na HDP sledují země i z důvodu, když chtějí přijmout euro. Je to jedním z kritérií pro získání této měny. ČR tím, že vstoupila do EU, odsouhlasila přijetí eura a v dnešní době to je dost živé téma, kdy euro přijmout a nepřijmout. Kritéria pro přijetí eura se nazývají Maastrichtská kritéria a jsou čtyři: kritérium cenové stability, kritérium dlouhodobých úrokových sazeb, kritérium kurzovní stability a kritérium udržitelnosti veřejných financí.

Právě poslední kritérium, kritérium udržitelnosti veřejných financí, zmiňuje maximální poměr dluhu na HDP. Hodnota poměru musí být pod 60 %, aby země mohla euro přijmout. Kritérium zmiňuje ještě maximální hodnotu poměru schodku veřejných financí a HDP. Schodek nemůže přesáhnout přes 3 % k poměru HDP. ČR tyto hodnoty splňuje obě. V prvním případě je poměr státního dluhu k HDP 34,4 %. V druhém případě nastal přebytek v hodnotě 1,6 % na HDP.

Eurozóna je označení pro území, kde je oficiální měnou euro. Má celkem 19 členů, kterými jsou: Belgie, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko. Při založení měla eurozóna pouze 11 z 15 členů EU a do provozu bylo euro uvedeno 1. ledna 2002 jako oficiální měna. Poslední zemí, která přistoupila, byla Litva v roce 2015. Z EU není v eurozóně tedy 9 států, kdy ČR patří mezi ně.

Tato práce je zaměřená na porovnání státních dluhů ČR, Rakouska, Německa, Polska a Slovenska. Všechny státy se nacházejí ve střední Evropě. Největší rozlohu má Německo, nejmenší naopak Slovensko. Z hlediska počtu obyvatel je první a poslední místo stejné.

Tyto státy mají společnou historii. Ještě před 200 lety tvořily jeden jediný stát. Od roku 1867 až do roku 1918 tvořily Rakousko-Uherskou monarchii, výjimkou bylo jen Německo, které bylo samostatné Německé císařství. Po první světové válce se Rakousko-Uhersko rozpadlo na jednotlivé státy, kterými byly Československá republika, Rakousko a Polsko. Během 2. světové války Německo obsadilo nejprve Rakousko a poté Československo. Byl tak změněn název naší země na Protektorát Čechy a Morava. Následovalo Polsko, které se také z větší části podařilo obsadit. Po 2. světové válce se opět země osamostatnily. Československo zůstalo sloučeným státem až do roku 1993, kdy se rozdělilo na Českou republiku a Slovensko.

I přes společnou historii daných států, je každá země na úplně jiné úrovni, ať už se jedná o počet obyvatel, průměrnou mzdu, nezaměstnanost, inflaci nebo právě státní dluh, na který je tato práce zaměřena.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této diplomové práce je zanalyzovat vývoj státního dluhu České republiky v letech 2000 - 2017. Prvním dílčím cílem je na začátku vysvětlit termíny, týkající se daného tématu, aby byla celá práce dobře pochopena.

Druhým dílčím cílem je určení faktorů, které mohly státní dluh ovlivnit, eventuálně navrhnout změny, které by vedly ke zlepšení státního dluhu. Třetím dílčím cílem této práce je porovnání dluhů vybraných zemí za dané období. Vybranými zeměmi jsou Německo, Rakousko, Slovensko a Polsko.

2.2 Metodika

V teoretické části budou pomocí literatury vysvětleny pojmy týkající se dané problematiky, jako například státní rozpočet, deficit, rozdíl mezi veřejným a státním dluhem apod. Bude zde popsána rozpočtová soustava, její části a systém schvalování.

Dále zde bude **analýza** státního dluhu a pomocí **deskripce** časových řad zaznamenán dluh České republiky za jednotlivé roky. Kromě toho zde budou rozebrána Maastrichtská kritéria a rating. Na závěr této části zde budou představeny vybrané země.

Praktická část se zaměří na **analýzu** dluhů ČR a vybraných zemí. Budou podrobně rozebrány a pomocí grafů a tabulek znázorněny ze čtyř hledisek.

První hledisko je pomocí časové řady vyjádření celkového státního dluhu. Ten je vždy u každé země vyjádřen v mld. €. Všechny státní dluhy musely být přepočítány na společnou měnu, aby mohla být následně provedena **komparace** dluhů.

Druhé hledisko je spíše výpomocné. Vyjadřuje vývoj HDP dané země, opět pomocí **deskripce** časových řad. Toto hledisko je zde proto, že na něho navazuje třetí pohled porovnávání dluhu. Takže pro lepší představu je zde zmíněno právě i samotné HDP.

Třetí hledisko je vyjádření státního dluhu v poměru k HDP. To je vyjádřeno jak graficky, tak i popisem. Zde je odstraněno zkreslení, které je u komparace celkového státního dluhu.

Poslední hledisko je vyjádření státního dluhu na obyvatele. Opět je zde odstraněno zkreslení. Velká země s větším počtem obyvatel má samozřejmě vyšší výdaje na chod a zabezpečení celého státu, než malá země s málo obyvateli.

Na závěr této části zde bude státní dluh, po skončení sledovaného období, v roce 2018 a jeho následná **predikce**. Bude tu i rozebrán státní rozpočet na rok 2020, jeho složení a výše výdajů v určitých oblastech.

3 Teoretická východiska

3.1 Rozpočtová politika

Rozpočtová politika je souhr činností, které souvisejí s veřejnou rozpočtovou soustavou. Tyto úkoly zabezpečuje stát a jeho orgány na různých úrovních. Úkolem rozpočtové politiky je získat dostatek potřebných zdrojů (peněžních prostředků) a také určit na co budou získané prostředky použity, tedy které výdaje jsou pro stát prioritní. Platí zde pravidlo, že čím více určí prioritních výdajů, tím více musí sehnat zdrojů.¹

Rozpočtová politika se provádí v každém období, na které je sestavován daný rozpočet. Toto období je vždy 12 měsíců, nemusí však začínat lednem, jako kalendářní rok. Může začít například v červnu a skončit v květnu dalšího roku. Rozpočtová politika je vlastně nikdy nekončící činnost, jelikož každý stát musí tvořit rozpočty, a proto má záruku, že ji vždy bude potřeba.²

Tato politika má na starost několik důležitých oblastí, které souvisejí s plánováním rozpočtu. Těmito činnostmi jsou například pracovat na aktuálních otázkách nebo shodnotit, které potřeby jsou nutně potřeba vyřešit a zaplatit. Také musí prognózovat a plánovat vývoj daných potřeb, včetně finančních prostředků, které na ně bude potřeba vynaložit a podle toho i sestavit rozpočtový plán.³

3.2 Rozpočtová soustava

Rozpočtová soustava nám tvoří celek, do kterého spadají orgány a instituce, které se podílejí na tvorbě rozpočtů a správou financí. Těmito orgány jsou například Ministerstvo financí, finanční úřady, finanční ředitelství, finanční odbory měst a obcí atd.

Rozpočtová soustava se dělí na dvě hlavní části: na veřejné rozpočty a mimorozpočtové fondy. Do těchto dvou skupin spadá například státní rozpočet, územní rozpočty a státní fondy.⁴

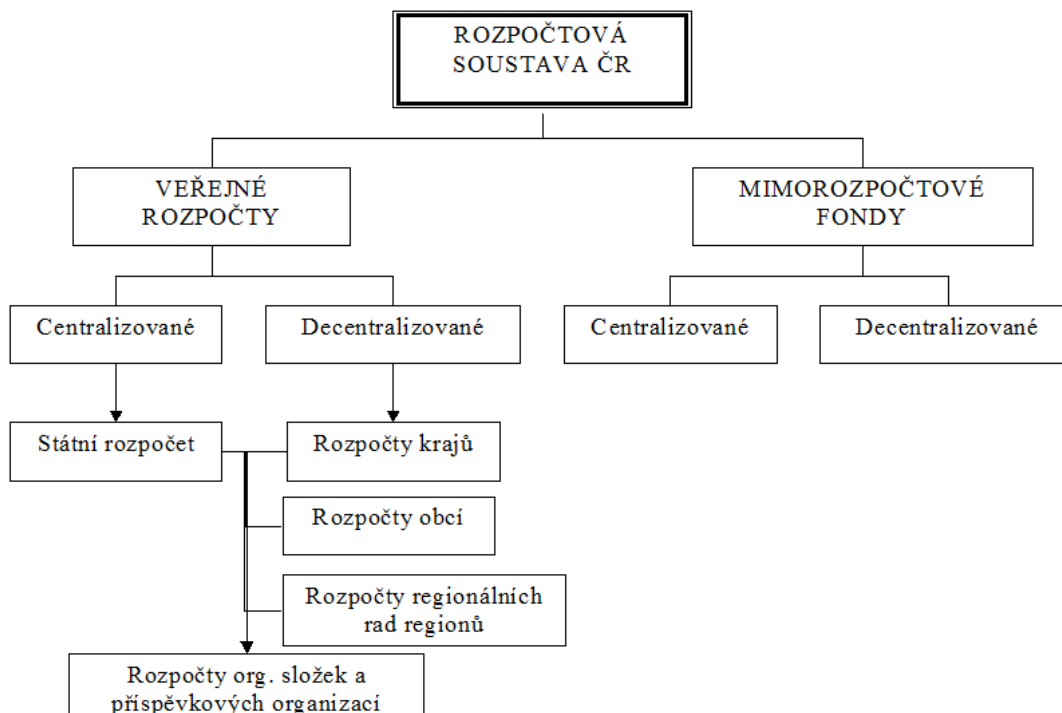
¹ BERVIDOVÁ L., VANČUROVÁ P. *Ekonomika veřejného sektoru*. 2008, s.74-76

² HAMERNÍKOVÁ B., MAAYTOVÁ A. a kol. *Veřejné finance*. 2007, s. 239

³ BERVIDOVÁ L., VANČUROVÁ P. *Ekonomika veřejného sektoru*. 2008, s. 71-74

⁴ HAMERNÍKOVÁ B., MAAYTOVÁ A. a kol. *Veřejné finance*. 2007, s. 179

Schéma 1 Rozpočtová soustava

Zdroj: Kracík, 2014

Rozpočtová soustava je zvenčí spojena s rozpočtem EU, OSN, NATO apod. ČR odvádí peníze do rozpočtu EU každý rok, i přesto je čistým příjemcem, což znamená, že více peněz od EU přijímá, než jí odvádí.⁵

3.2.1 Zásady rozpočtu

Aby rozpočtová soustava splňovala svou úlohu a fungovala jak má, musí každý druh rozpočtu plnit několika základních zásad:⁶

- 1) **zásada úplnosti**- do rozpočtu musejí být zahrnuty veškeré finanční operace, tzn. všechny příjmy a výdaje v úplných částkách
- 2) **zásada jednotnosti**- příjmy a výdaje jdou přes státní pokladu, kde jsou zaznamenány do účetnictví a z toho plyne, že jsou seskupeny v jednom souboru

⁵ EUROSOP. ČR a rozpočet EU. Euroskop. [Online] [Citace: 23. 05 2019.] <https://www.euroskop.cz/8922/sekce/cr-a-rozpocet-eu/>.

⁶ HAMERNÍKOVÁ B., MAAYTOVÁ A. a kol. *Veřejné finance*. 2007, s. 180-182

- 3) **zásada reálnosti a pravdivosti**- rozpočet by se měl sestavovat bez zkreslených údajů, reálné sestavení rozpočtu je předpokladem pro jeho plnění bez velkých změn
- 4) **zásada každoročního sestavování a schvalování**- tato zásada spočívá v tom, že se rozpočet na každý rok vytváří nový a musí projít schvalovacím procesem
- 5) **zásada vyrovnanosti**- tato zásada nám říká, že by měl být rozpočet sestaven vyrovnaně, tzn., že se nám příjmy budou rovnat nákladům
- 6) **zásada publicity**- každý schválený rozpočet na následující rok musí být zveřejněn, státní rozpočet se zveřejňuje ve formě právní normy ve sbírce zákonů
- 7) **zásada přehlednosti**- tvorba rozpočtu má pevně danou strukturu, kde jsou příjmy a výdaje logicky seřazeny a podle ní se rozpočet formuluje

3.3 Veřejný rozpočet

Veřejný rozpočet, jak už bylo zmíněno, spadá pod rozpočtovou soustavu. Ten dále zahrnuje státní rozpočet, rozpočty krajů, obcí a regionálních rad regionů. Nejvýznamnější roli má v soustavě státní rozpočet.

Nejdůležitějšími funkcemi veřejného rozpočtu jsou alokační, stabilizační a redistribuční funkce. Alokační funkce zajišťuje rozdělení prostředků tak, aby zajistila efektivní plnění funkcí. Redistribuční funkce plní přerozdělování peněz mezi občany, aby zmírnil nerovnost ve společnosti. Stabilizační funkce zaručuje stabilní vývoj ekonomiky, díky správně naplánovaným příjmům a výdajům.⁷

Veřejný rozpočet je sestavován v podobě bilance, kde na jedné straně jsou příjmy veřejného rozpočtu (P) a na druhé straně výdaje veřejného rozpočtu (V). Můžou proto ve výsledku nastat 3 různé situace.⁸

První je když $P < V$ tzn., že máme více výdajů než příjmů a je tak deficitně sestaven rozpočet, protože nám příjmy nepokryjí veškeré výdaje a musejí se peníze půjčovat. Druhá situace je, když $P = V$, tato varianta je optimální, příjmy nám pokryjí veškeré náklady.

⁷ MAAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s.139-140

⁸ MAAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s. 182

Poslední situace je taková, že $P > V$, příjmy nám pokryjí veškeré výdaje a ještě peníze zbydou, jedná se tedy o přebytkově sestavený rozpočet.⁹

Pokud má některý ze států federální uspořádání, je veřejný rozpočet doplněn rozpočtem federálním. V ČR byly tyto 2 rozpočty od roku 1969, až do vzniku samostatné ČR.¹⁰

3.4 Státní rozpočet

Státní rozpočet, jak už bylo zmíněno, spadá pod veřejný rozpočet. Je nedílnou součástí každé finanční politiky ve státě. Vytváří se vždy na následující rok jako finanční plán, kde jsou uvedeny příjmy a výdaje státu.

Státní rozpočet můžeme definovat různě. Paní doc. Ing. Ludmila Bervidová, CSc. uvádí celkem šest pohledů, jak koukat na státní rozpočet. Jedna z možností je brát státní rozpočet jako centralizovaný peněžní fond, fungující na principu nenávratnosti a neekvivalentnosti způsobu rozdělování. Druhá možnost je definovat rozpočet jako finanční plán, ve kterém si naplánujeme na rozpočtové období příjmy a výdaje. Dalšími možnostmi pro definování rozpočtu jsou například brát ho jako bilanci příjmů a výdajů, nebo jako výkaz ekonomického zisku, kde si rozdělíme finance do kategorií, jako jsou daně, poplatky, státní půjčky atd. Předposlední možností definice je pojmout ho jako finanční zákon, opravňující výkonnou moc vybírat peníze a realizovat výdaje. Poslední definicí může být nástroj rozpočtové politiky státu, kdy dochází k plnění funkcí veřejného sektoru ve smíšené ekonomice.¹¹

3.4.1 Proces vytváření státního rozpočtu

Proces vytváření státního rozpočtu, neboli rozpočtový proces, je vlastně souhrn rozhodnutí veškerých subjektů, vztahujících se k veřejným výdajům a příjmům. Výsledkem těchto rozhodnutí je konkrétní rozpočet. Pravidla pro sestavování rozpočtu, dodržení kroků

⁹ MAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s. 182

¹⁰ BERVIDOVÁ L., VANČUROVÁ P. *Ekonomika veřejného sektoru*. 2008, s. 65

¹¹ BERVIDOVÁ L., VANČUROVÁ P. *Ekonomika veřejného sektoru*. 2008, s. 66-67

a termínů, nám upravuje zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech. Rozpočtový proces se skládá ze čtyř základních kroků:¹²

- Přípravy a projednávání návrhu rozpočtu ve vládě
- Projednávání a schvalování návrhu v parlamentu
- Realizace rozpočtu
- Kontrola

Konkrétní postup pro vytvoření rozpočtu na následující hospodářský rok je následující:¹³

- 1) MF předloží vládě návrh střednědobého výdajového rámce (do 15.4.)
- 2) Vláda projedná návrh (do 30. 4.)
- 3) MF předloží vládě návrh příjmů a výdajů na další rok, návrh střednědobého výdajového rámce, návrh střednědobého výhledu, návrh výdajů jednotlivých státních fondů (do 31. 5.)
- 4) Vláda projedná a schválí návrh státního rozpočtu (do 20. 6.)
- 5) MF oznámí schválené částky správcům kapitol (do 30. 6.)
- 6) Správci kapitol vypracují a předloží návrhy rozpočtů kapitol a návrhů střednědobého výhledu MF (do 31. 7.)
- 7) MF předloží návrh zákona o SR a návrh střednědobého výhledu vládě (do 31. 8.)
- 8) Vláda projedná a schválí návrh zákona o SR a návrh střednědobého výhledu (do září)
- 9) Vláda předloží schválený návrh zákona o SR a návrh střednědobého výhledu Poslanecké sněmovně (do 30. 9.)
- 10) Poslanecká sněmovna projedná rozpočet ve 3 čteních:
 - a. **První čtení:** schvalují se základní údaje rozpočtu, popřípadě se doporučí nějaké změny a vrátí se návrh zákona o SR vládě k přepracování
 - b. **Druhé čtení:** podrobné čtení a rozebrání návrhu zákona o SR, doplněné o pozměňovací návrhy poslanců

¹² HAMERNÍKOVÁ B., MAAAYTOVÁ A. a kol. *Veřejné finance*. 2007, s. 188

¹³ HAMERNÍKOVÁ B., MAAAYTOVÁ A. a kol. *Veřejné finance*. 2007, s. 189-190

- c. **Třetí čtení:** opravují se už jen legislativně technické a tiskové chyby, eventuálně se může podat návrh na opakování druhého čtení

Při hlasování o přijetí zákona o SR platí, že souhlasit musí většina hlasů přítomných poslanců. Pokud se zákon neodsouhlasí, vrátí se vládě k přepracování. Může nastat situace, kdy ještě 1. ledna není odsouhlasen zákon o SR a hospodaří se zatím podle rozpočtového provizoria. To znamená, že se hospodaří podle zákona o SR, který byl schválen na předchozí rok. A až nabyde účinnosti zákona nový zákon o SR, začne se jím stát řídit.¹⁴

3.4.2 Příjmy do státního rozpočtu

Příjmy do státního rozpočtu můžeme dělit hned z několika hledisek. První možnost je příjmy rozdělit na úvěrové (půjčky), neúvěrové (daně, pojistné a poplatky) a ostatní (výnosy s prodeje majetku). Další možnost je rozdělit je na běžné (ty, které se opakují) a kapitálové (jednorázové). Nejdůležitější možnost rozdělení je na daňové a nedaňové příjmy. Jsou i další členění, ale tyto 3 zmíněné možnosti jsou nejzákladnější.¹⁵

Nejpodstatnější a největší složkou veřejných příjmů jsou daňové příjmy, které tvoří přes 50 % příjmů do státního rozpočtu. Na tom má největší podíl daň z přidané hodnoty (DPH), která v roce 2018 tvořila 21, 4 % z celkových příjmů.¹⁶

Daňové příjmy se dělí na přímé a nepřímé, podle toho jak je každá daň odváděna. Přímé daně jsou daň z příjmů (daň z příjmů fyzických a právnických osob), majetkové daně (daň z nemovitých věcí, daň z převodu nemovitých věcí, silniční daň), či pojistné na veřejné pojištění. Nepřímé daně máme dvě: DPH a spotřební daň, která je využívání například u alkoholických nebo tabákových výrobků.¹⁷

Jak lze vidět v grafu č. 1, v roce 2016 byl zatím doposud nejvyšší příjem do SR od založení ČR, a to 1281, 6 mld. Kč. Naopak nejnižší byl při založení naší země, a to pouhých 358 mld. Kč.

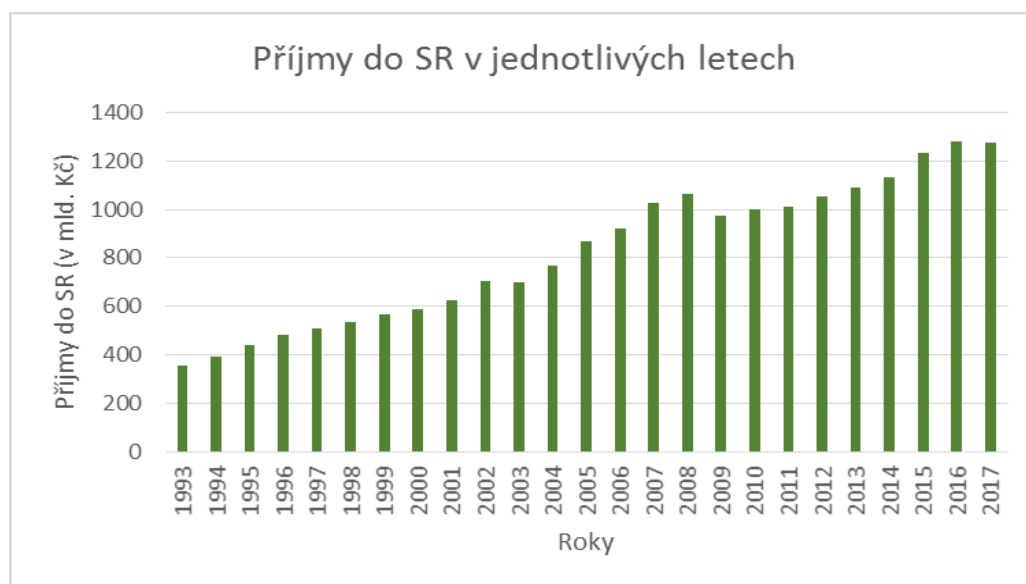
¹⁴ HAMERNÍKOVÁ B., MAAAYTOVÁ A. a kol. *Veřejné finance*. 2007, s. 191

¹⁵ MAAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s. 108

¹⁶ MFČR. *Legislativa státního rozpočtu*. Ministerstvo financí České republiky. [Online] [Citace: 27. 05 2019.] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/legislativa-statniho-rozpocet.978-80-7586-009-5>.

¹⁷ MAAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s. 108-109

Graf 1. Příjmy do SR v letech 1993- 2017

Zdroj: (Česko v datech, 2018) vlastní zpracování

3.4.3 Výdaje ze státního rozpočtu

Výdaje ze státního rozpočtu jsou tok finančních prostředků, které byly použity pro splnění fiskálních funkcí státu, u kterých platí principy neekvivalence a nenávratnosti. Jak už bylo zmíněno v přechozí kapitole, fiskálními funkcemi jsou míněny stabilizační, alokační a redistribuční funkce.¹⁸

Výdaje se mohou klasifikovat podle:¹⁹

- 1) **Funkce** (slouží k analýze minulosti a analýze výdajové politiky)
- 2) **Ekonomických kategorií** (pro makroekonomické statistiky a agregátní fiskální řízení)
- 3) **Organizace** (k určení odpovědnosti za hlavní skupiny výdajů pro plnění státního rozpočtu)
- 4) **Fondů** (slouží ke správě SR)
- 5) **Rozpočtových položek** (ke kontrole a vnitřnímu řízení)
- 6) **Programů** (k formulaci politiky a určení odpovědnosti za výsledek)

¹⁸ MAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s. 161

¹⁹ MAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s. 48

Nejběžnější dělení jsou z hlediska ekonomického a funkčního. Ekonomické hledisko nám dělí výdaje na běžné a kapitálové. Běžné výdaje jsou ty, které nám zajišťují provozní činnosti v dané rozpočtové kapitole. Patří sem například platy personálu (tj. zaměstnanci ministerstva, úřadků, apod.), výdaje na opravy techniky, pořízení spotřebního materiálu, výdaje na energie. Z těchto příkladů se může tedy odvodit, že sem spadají všechny výdaje, které se během roku stále opakují. Oproti tomu kapitálové výdaje jsou investice, které nám přinášejí užitek až v budoucnu, kdy se upokojí potřeby veřejnosti. Spadají sem například investice na výstavby dálnic nebo atomové elektrárny.²⁰

Vláda by proto měla nastavit optimální poměr mezi běžnými a kapitálovými výdaji, protože pokud by dala hodně peněz na platy zaměstnancům, nebo zvýšila sociální dávky, zbylo by málo peněz na investování do novější techniky či opravy silnic. To by vedlo k zastarávání technického vybavení organizací veřejné správy, více oprav na technice a ve výsledku by pak v budoucnu nebyly uspokojeny potřeby veřejnosti.²¹

Veřejné výdaje ze SR jsou ovlivňovány hned několika faktory. Patří sem demografické, technologické, sociální, politické, demonstrační a ekonomické faktory.²²

Demografický faktor- je spojen s růstem počtu obyvatel, a proto je i tlak na zvýšení veřejných výdajů. Platí, že čím více je obyvatel v zemi, tím vyšší jsou veřejné výdaje a je potřeba zajistit více statků a služeb. Proto je dobré, si rozdělit obyvatelstvo do 3 skupin: předproduktivní věk (0 - 14 let), produktivní věk (15- 65 let) a poproduktivní věk (66 a více let). Tím si vláda ulehčí odhad, kolik peněz bude potřeba v dalším roce potřeba na důchod, příspěvky na děti, zdravotnictví, výdaje na dopravu (děti, studenti a senioři platí nižší jízdné) a další.²³

Technologický faktor- v dnešní době se technika zlepšuje každým dnem. Kdyby se do ní neinvestovalo a nechala se taková, jaká je, vedlo by to k neuspokojení potřeb obyvatel. Nejnovější technika a technologie jsou potřeba v každém oboru, ať už se jedná o školství či výstavbu nové elektrárny.²⁴

²⁰ MAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s. 48-49

²¹ MAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s. 49

²² MAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s. 49-50

²³ MAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s. 49-50

²⁴ MAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s. 50

Sociální faktor- tyto výdaje zlepšují kvalitu životní úrovně, a proto se nesmí zanedbat. Jedná o příspěvky na dítě nebo důchod.²⁵

Politický faktor- tyto výdaje souvisí s politickým cyklem. Je dokázáno, že nejvyšší výdaje, ovlivněny politickým faktorem, jsou v období před volbami na kampaně a jiné činnosti, které souvisejí s volbami.²⁶

Demonstrační faktor- tento faktor odráží požadavky obyvatel. Lidé žijící v dané zemi (či regionu) chtějí stejné veřejné statky a služby, které mají lidé v jiných zemích (regionech). Tím pádem si vydemonstrují nové statky a služby, což znamená vyšší výdaje ze SR.²⁷

Ekonomický faktor- tyto vlivy na výdaje ze SR souvisí například s inflací, růstem nákladů na kvalitnější služby, apod.²⁸

V následujícím grafu jsou uvedeny výdaje ze SR od roku 1993 až po rok 2017. Jak lze vyčíst z grafu, nejvyšší výdaje měl stát v roce 2015, kdy hodnota výdajů stoupla na 1 297,3 mld. Kč. Oproti tomu, nejméně se vydalo ze státní pokladny v roce 1993, kdy tato hodnota byla pouhých 356,9 mld. Kč.

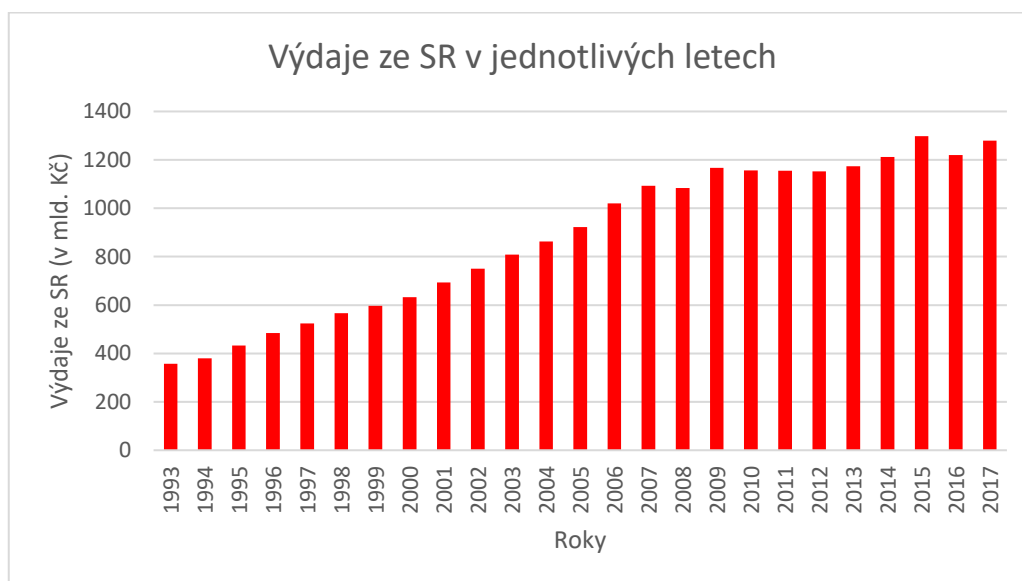
²⁵ MAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s. 50

²⁶ MAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s. 50

²⁷ MAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s. 50

²⁸ MAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s. 50

Graf 2. Výdaje ze SR v letech 1993-2017

Zdroj: (Česko v datech, 2018) vlastní zpracování

V grafu můžeme vidět znaky vyjmenovaných faktorů, které ovlivňují výdaje. Například v roce 1993 bylo o 300 tis. obyvatel v ČR méně, technologie byla na mnohem nižší úrovni, kvalita životní úrovně se zvýšila, do politiky se vkládá čím dál tím více peněz a lidé se dožadují lepších a lepších statků a služeb.²⁹

3.5 Rozpočtový deficit

Na každý rok si stát vytváří rozpočet. Pokud nastane, že výdaje převyšují příjmy, nazývá se to rozpočtovým deficitem. Jinými slovy, je to záporná bilance, kdy se naplňuje více výdajů než příjmů a není tak dostatek peněz na pokrytí závazků.³⁰

Opačná situace je taková, kdy máme kladné saldo. Tedy kdy příjmy převyšují výdaje a máme dostatek peněz na pokrytí našich závazků. Peníze, které zbydou, se nazývají přebytek.³¹

Pokud si stát naplňuje rozpočet, který má být přebytkovým, neznamená to automaticky, že tomu tak i na konci roku bude. Může se stát, že během roku vzniknou

²⁹ ČESKO V DATECH. *Průvodce světem státního rozpočtu. Česko v datech.* [Online] [Citace: 28. 05 2019.] <https://www.ceskovdatech.cz/clanek/90-pruvodce-svetem-statniho-rozpocetu/>.

³⁰ MAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi.* 2015, s. 182

³¹ MAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi.* 2015, s. 182

neplánované výdaje nebo může dojít k nerovnoměrnému plnění rozpočtu. Tuto situaci pak stát může řešit pomocí emisí státních pokladničních poukázek.³²

Aby si stát mohl vypočítat rozpočtové saldo, může využít vzorec:³³

$$BS = r * VD_{t-1} + (G_t - T_t)$$

kde: BS... rozpočtový deficit v roce t

r... reálná úroková míra

VD_{t-1}... veřejný dluh v roce t-1

G_t... veřejné výdaje za zboží a služby v roce t

T_t... veřejné příjmy v roce t

Rozpočtový deficit můžeme rozdělit na tři typy:³⁴

- 1) deficit, který vláda navrhla v rozpočtu na následující rok, a byl schválen parlamentem
- 2) deficit, který vznikl v průběhu roku
- 3) deficit na konci roku, který vyjadřuje výsledek hospodaření vlády

Dále můžeme deficit rozdělit na:³⁵

- 1) Aktivní rozpočtový deficit vzniká na základě vládních rozhodnutí. Ty vedou k poklesům příjmů, nebo ke zvýšení výdajů státního rozpočtu. Tyto rozhodnutí mají ekonomické opodstatnění a vznikají například proto, že vláda tzv. rozloží důsledky, neboli výdajové šoky do více let. Tímto krokem se vyhne vynucenému zvýšení daní. Dá se to uvést na jasném příkladu- pokud se postaví nová dálnice, stát rapidně nezvýší daně v jeden okamžik, aby jim jedna generace “zaplatila“ dané výdaje na dálnici. Stát zvýší daně jen nepatrně a na dané peníze si počká. Ovšem tento typ deficitu je občas vytvořen zbytečně a to jen proto, že se politické strany snaží udržet své voliče.
- 2) Pasivní rozpočtový deficit je vytvořen faktory, které nejde nijak ovlivnit. Jejich následek je buď poklus příjmů, nebo nárůst výdajů státního rozpočtu. Může se jednat

³² MAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s.187

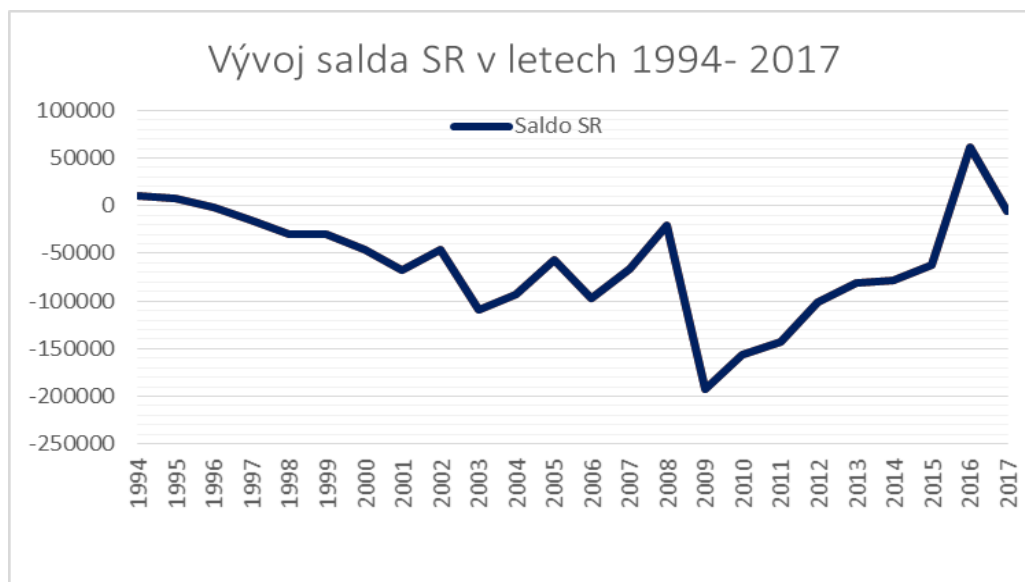
³³ MAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s. 182

³⁴ MAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s. 183

³⁵ MAAYTOVÁ A., OCHRANA F., PAVEL J. a kol. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 2015, s. 54-56

o hospodářský pokles, nákladový šok či mimořádnou událost. V EU jsou v poslední době pasivní deficity nepřetržité a jako základní příčinou se může označit nárůst úroků z veřejného dluhu. Konkrétními příklady, které vedou k pasivnímu deficitu, jsou například pokles spotřeby, inflace, zvýšení úroku z veřejného dluhu atd.

Graf 3. Vývoj salda SR v letech 1994- 2017

Zdroj: (MFČR, 2018) vlastní zpracování

V grafu je vidět od roku 1994 průběžný pokles salda až do roku 2001, kdy začal pomalu stoupat. Během následujících let saldo kolísalo, až do roku 2008, kdy jeho hodnota byla -20 003 mil. Kč. Poté rapidně klesl během ekonomické krize v roce 2009 na rekordní sumu -192 394 mil. Kč. Kladné saldo bylo až roku 2016, kdy vystoupalo na 61 774 mil. Kč a je to 1. kladná hodnota salda od roku 1995. Hodnota v roce 2016 byla dokonce celkově nelepším přebytkem od vzniku ČR.³⁶

³⁶ MFČR. *Stát loni hospodařil s druhým nejlepším výsledkem od roku 1997, schodek dosáhl 6,2 mld. Kč. Ministerstvo financí České republiky.* [Online] [Citace: 03. 06 2019.] <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2018/pokladni-plneni-sr-leden-listopad-2017-30618>.

3.5.1 Způsoby řešení rozpočtového schodku

Rozpočtový schodek může být řešen hned několika způsoby.³⁷

Krácení výdajů znamená, že se sníží ty výdaje, které jsou v daný okamžik nedůležité a dávají se peníze jen na ty, které jsou v tuto chvíli prioritní. Může se také jednat o indexový přístup, kdy se veškeré výdaje snižují o určité procento.

Zvýšení daní je jednou z možností, ovšem co se týče politického hlediska, je tento krok neoblíbený, jelikož se politici bojí, že přijdou o své voliče při dalších volbách.

Prodej státního majetku je celkem nevhodným řešením ke snížení deficitu, jelikož nucený prodej vede k tomu, že se nedosáhne nejvýhodnějších podmínek. Je to spíše krátkodobé a jednorázové řešení. Z dlouhodobého hlediska by se státu více vyplatilo, si daný majetek ponechat.

Emisní financování znamená, že deficit se pokryje penězi od centrální banky, která poskytne státu úvěr, nebo nakoupí státní dluhopisy. Tento krok by mohl mít špatné makroekonomické důsledky. V ČR je tento způsob řešení deficitu zákonem zakázaný.

Dluhové financování spočívá v prodeji státních cenných papírů, přesněji řečeno státních dluhopisů a státních pokladničních poukázek. Ty mohou být nakupovány domácími i zahraničními investory. Toto řešení vede k přerodu rozpočtového deficitu do státního dluhu.

3.6 Veřejný dluh

Veřejný dluh definuje souhrn finančních závazků, které vznikly při financování operací vládního sektoru vůči jiným ekonomickým subjektům, ať už domácím či zahraničním. Jinak řečeno, veřejný dluh je souhrn pohledávek jiných ekonomických subjektů, které mají vůči státu bez ohledu na to, jak pohledávky vznikly. Dluh se vykazuje jako hrubý veřejný dluh, kdy je dluh vykazován samostatně bez pohledávek státu. Tzn. pokud chceme čistý veřejný dluh, odečteme od dluhu pohledávky státu. Také by se veřejný

³⁷ ČERVENKA MIROSLAV. *Soustava veřejných rozpočtů*. 2009.

dluh mohl definovat jako součet státního dluhu s dluhem všeobecného pojištění, dluhem územních rozpočtů a dluhem mimorozpočtových fondů. Tato definice slouží i jako metodika pro výpočet veřejného dluhu.³⁸

Veřejný dluh může být nazýván také vládním dluhem. V médiích bývají tyto názvy kolikrát špatně definovány a vládním dluhem oznašují tak státní dluh.³⁹

Faktory, které nám ovlivňují výši veřejného dluhu jsou například ekonomická situace, politická situace, nastavení fiskálních pravidel a sociální politiky či demografický vývoj.

Ekonomická situace je dána tempem růstu HDP, mírou nezaměstnanosti a výší úrokových sazeb.

Politická situace souvisí s politickými cykly, kdy se v období před volbami zvýší výdaje a tím se zvyšuje i rozpočtový deficit.

Fiskální pravidla tvoří nátlak na příjmovou a výdajovou politiku vlády. Hlídnají tak, aby byl rozpočtový plán co nejpřesněji dodržen, proto tyto pravidla musí být jednoznačná, závazná, umožňovala veřejnou kontrolu a sankce za neplnění.⁴⁰

V ČR je veřejný dluh 1 747 mld. Kč, veřejný dluh v poměru s HDP je 34, 02 % (k 30. 5. 2019).⁴¹

3.7 Státní dluh

Státní dluh ČR je „*souhrn státních finančních pasiv tvořených závazky státu, které vznikly ze státem přijatých zahraničních půjček, úvěrů od bank a z vydaných státních dluhopisů a jiných závazků státu (jiné státní cenné papíry)*.“ Tato definice vychází z § 36 odst. 8 zákona č. 218/2000 Sb. Hrubý státní dluh spravuje odbor Řízení státního dluhu a finančního majetku a tvoří cca 90 % celkového hrubého veřejného dluhu.

³⁸ OCHRANA F., PAVEL J., VÍTEK L. a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance*. 2010, s. 144

³⁹ MFČR. *Vládní dluh, vládní deficit, státní dluh, deficit státního rozpočtu*. Ministerstvo financí ČR. [Online] [Citace: 26. 02 2020.] <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2006/2006-10-13-tiskova-zprava-5819-5819>.

⁴⁰ OCHRANA F., PAVEL J., VÍTEK L. a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance*. 2010, s. 146

⁴¹ MICHL A. *Veřejný dluh*. *Veřejný dluh*. [Online] [Citace: 30. 05 2019.] <http://www.verejnydluh.cz/>.

Do státního dluhu se neřadí dluhy mimorozpočtových fondů, fondů zdravotního a sociálního pojištění, krajů a obcí. Dále se sem neřadí státní záruky.⁴²

ČR má 4. nejnižší dluh v EU a to 34,6 % k HDP. Na prvním místě s nejnižším dluhem v EU je Estonsko, které má 9 % k HDP. Na druhém a třetím místě jsou Lucembursko a Bulharsko. Na opačné straně je již zmíněné Řecko, po něm se umístili Itálie, Portugalsko a Belgie.⁴³

3.7.1 Struktura státního dluhu České republiky

MF dělí státní dluh ze dvou hlavních hledisek. První hledisko je zaměřeno na to, kde jsou cenné papíry vydány – domácí nebo zahraniční dluh. Domácí dluh je tvořen státními pokladničními poukázkami, střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy, které jsou vydané na domácím trhu a dalšími domácími nástroji.

Zahraniční dluh je tvořen střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy. Ty byly vydány na zahraničních trzích, denominovanými v cizích měnách, úvěry přijaté od Evropské investiční banky, nebo jiné mezinárodní instituce a směnkami, které byly vydány k úhradě členství v IBRD (tj. Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj) a EBRD (tj. Evropská banka pro obnovu a rozvoj).

Druhé hledisko, podle kterého MF rozděluje státní dluh, je podle obchodovatelnosti. Do obchodovatelného dluhu spadají státní pokladniční poukázky, střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy a další zdroje krytí. Do neobchodovatelného dluhu spadají 2/3 federálních dluhů, které vznikly před rokem 1993, přijaté zápůjčky a úvěry od mezinárodních finančních institucí a spořicí státní dluhopisy, které jsou státem nabízeny drobným investorům.⁴⁴

Státní pokladniční poukázky jsou krátkodobé cenné papíry, které vydává stát za účelem získání peněz. Krátkodobé jsou proto, že bývají splatné do 1 roku.⁴⁵

⁴² MFČR. *Definice a měření státního dluhu*. Ministerstvo financí České republiky. [Online] [Citace: 03. 06 2019.] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/zakladni-informace/definice-a-mereni>.

⁴³ EKONOMIKA, ČTK. *Česko má čtvrtý nejnižší dluh v EU, ukazuje nové porovnání. Jednooký mezi slepými, říká ekonom. Aktuálně.cz*. [Online] [Citace: 07. 03 2019.] <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/zadluzeni-ceske-republiky-porovnani-eu-statni-dluh/r~f7d0acde46ee11e8ac3d0cc47ab5f122/?redirected=1551964970>.

⁴⁴ MFČR. *Definice a měření státního dluhu*. Ministerstvo financí České republiky. [Online] [Citace: 03. 06 2019.] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/zakladni-informace/definice-a-mereni>.

⁴⁵ EKONOMICKÝ SLOVNÍK. *Státní pokladniční poukázky*. *Ekonomický slovník*. [Online] [Citace: 12. 06 2019.] <https://www.ekonomickyslovník.cz/statni-pokladnicni-poukazky/>.

Státní dluhopisy jsou oproti pokladničním poukázkám, dlouhodobé cenné papíry. Důvod, proč je stát vydává, je například kvůli deficitu státního rozpočtu nebo kvůli přírodní katastrofě. Státní dluhopisy jsou prodávány na aukcích. Jejich splatnost bývá delší než 1 rok.⁴⁶

Směnky jsou úvěrové cenné papíry. Tyto cenné papíry mají zákonem přesně stanovené údaje, proto má majitel směnky právo požadovat v danou dobu stanovenou částku. U směnek není stanoveno na jakém formuláři mají být sepsány. Pokud však obsahují faktické náležitosti, které směnky musí obsahovat, platí i ty, které jsou sepsány na podtáčku nebo na účtence.⁴⁷

Úvěry přijaté od Evropské investiční banky slouží k financování kapitálových investičních projektů. EIB vznikla roku 1958 a je orgánem v rámci struktury EU. Od roku 1992 až do 31. 3. 2019 uzařela EIB v ČR úvěrové smlouvy v hodnotě okolo 495 mld. Kč.⁴⁸

Státní dluh rozděljuje ve své publikaci pan Dvořák podle délky splatnosti cenných papírů. První skupinou jsou cenné papíry krátkodobé, které jsou splatné do 1 roku. Dále jsou střednědobé se splatností v období 1 - 10 let a poslední skupinou jsou cenné papíry dlouhodobé, které mají splatnost delší než 10 let.⁴⁹

3.8 Maastrichtská kritéria

Maastrichtská kritéria, jak už bylo výše zmíněno, upravuje podmínky, podle kterých mohou státy vstupovat do eurozóny. Daná kritéria mají posoudit, zda je uchazečská země připravena na to, být členem hospodářské a měnové unie. Někdy jsou tato kritéria označována jako Maastrichtská konvergenční kritéria. Posuzují míru ekonomické konvergence, neboli schopnost dané země integrovat se plynule do měnového režimu

⁴⁶ EKONOMICKÝ SLOVNÍK. *Státní dluhopisy*. *Ekonomický slovník*. [Online] [Citace: 12. 06 2019.] <https://www.ekonomickyslovník.cz/statni-dluhopisy/>.

⁴⁷ EKONOMICKÝ SLOVNÍK. *Směnky*. *Ekonomický slovník*. [Online] [Citace: 12. 06 2019.] <https://www.ekonomickyslovník.cz/smenky/>.

⁴⁸ MFČR. *Struktura a vývoj státního dluhu*. *Ministerstvo financí České republiky*. [Online] [Citace: 07. 03 2019.] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/struktura-a-vyvoj-statniho-dluhu>.

⁴⁹ DVOŘÁK PAVEL. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 2008, s. 86

eurozóny, bez toho aby vznikla určitá nestabilita pro danou zemi, ale i pro eurozónu jako celek.⁵⁰

Maastrichtskými kritérii jsou:⁵¹

Kritérium cenové stability říká, že pokud země splňuje tuto podmínku, nepotřebuje pro urovnání cenové konkurenceschopnosti použít kurz, jako nástroj pro obnovení stability. Jinými slovy, pokud země není součástí eurozóny a je nestabilní, může ke zlepšení konkurenceschopnosti využít kurz svojí měny, který by vyvážil vysokou inflaci.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb posuzuje trvalost konvergence. Teorie se opírá o znalosti o efektivních kapitálových trzích. Včasná konvergence úrokových sazeb předejde nárazovým změnám v cenách dlouhodobých dluhopisů poté, co uchazečská země vstoupí do eurozóny, jelikož se odstraní kurzovní riziko.

Kritérium kurzové stability má zaručit jistotu, že trvalá fixace směnného kurzu národní měny, se kterým uchazečský stát vstupuje do měnové unie, bude provedena na takové úrovni, aby se nestala zdrojem makroekonomických nerovnováh.

Kritérium udržitelnosti veřejných financí chrání eurozónu od potenciálních členů, kteří by mohli zničit stabilitu eura. Do eurozóny nesmí vstupovat země s vysokým deficitem nebo ty, které mají nestabilní prostředí měnové unie. U tohoto kritéria existuje mnoho faktorů, které mohou ohrožovat cenovou a finanční stabilitu eurozóny. Záměrem kritéria je tedy předejít uvedeným rizikům tak, že do eurozóny budou vstupovat jen ty země, které mají sjednocené veřejné finance. Fiskální kritérium je opíráno o ustanovení Maastrichtské smlouvy, kde se zakazuje členským státům EU hospodařit s nadměrným schodkem. Nadměrný schodek je vymezen výší rozpočtového deficitu a výší vládního dluhu. Jak již bylo zmíněno, poměr schodku ku HDP nesmí překročit 3 % a poměr veřejného dluhu ku DPH nesmí být vyšší jak 60 %.

⁵⁰ MFČR. *Maastrichtská kritéria. Ministerstvo financí České republiky.* [Online] [Citace: 17. 06 2019.] <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/maastrichtska-kriteria>.

⁵¹ MFČR. *Maastrichtská kritéria. Ministerstvo financí České republiky.* [Online] [Citace: 17. 06 2019.] <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/maastrichtska-kriteria>.

3.9 Rating

Rating je ocenění úvěruschopnosti. Jinými slovy, je to hodnocení dlužníků, které vypovídá o tom, jak je dlužník schopen a ochoten splácet své závazky. Takže to vyjadřuje i jeho důvěryhodnost. Pokud se jedná o státní rating, jsou u nás hlavními společnostmi Poor's Publishing Company, Standard Statistics Company a Fitch Publishing Company.⁵²

Tabulka 1. Hodnocení úvěruschopnosti

Moody's	S&P	Fitch	Hodnocení	Stupeň
Aaa	AAA	AAA	Nejvyšší kvalita	Investiční stupeň
Aa1	AA+	AA+	Velmi kvalitní	
Aa2	AA	Aa		
Aa3	AA-	AA-		
A1	A+	A+	Střední kvalita- vyšší	
A2	A	A		
A3	A-	A-		
Baa	BBB+	BBB+	Střední kvalita- nižší	
Baa2	BBB	BBB		
Baa3	BBB-	BBB-		
Ba1	BB+	BB+	Spekulativní	Spekulativní stupeň
Ba2	BB	BB		
Ba3	BB-	BB-		
B1	B+	B+	Vysoce spekulativní	
B2	B	B		
B3	B-	B-		
Caa1	CCC+	CCC+	Značná rizika	
Caa2	CCC	CCC	Extrémně spekulativní	
Caa3	CCC-	CCC-	S velmi nízkou perspektivou	
Ca	CC	CC	Velmi vysoká pravděpodobnost úpadku	
C	C	C		
	CI	D		
	D			

Zdroj: (FX street) vlastní zpracování

Ocenění je běžně uváděno od A do D, kdy A je nejlepší rating a D naopak nejhorší rating. V praxi ale společnosti využívají podrobnější hodnocení.⁵³

⁵² FX STREET. *Rating - S&P, Moody's a Fitch*. FX street. [Online] [Citace: 23. 06 2019.] <https://www.fxstreet.cz/rating-sp-moodys-a-fitch.html>.

3.10 Charakteristika vybraných zemí

Státy, které budou porovnávány s ČR, se vybíraly z nabídky států spadající do EU. V nabídce tedy bylo celkem 27 členských států (ČR není započtena, jelikož s ní se budou státy porovnávat). Vybírat se mohlo hned z několika hledisek. Například stejný počet obyvatel, stejná rozloha, stejné státní zřízení, atd. Nakonec se vybraly státy podle umístění, tedy sousedy ČR. Mají společnou historii a podobné umístění, ale i přes to, se každý z těchto států dokázal do dnešní doby vyvinout jinak.

3.10.1 Charakteristika Německa

Německo, celým názvem Spolková republika Německo, ve zkratce SRN, leží západně od ČR. Je 4. největší zemí EU a má 513 mil. obyvatel, což ji řadí na 1. místo. Na světě je pak na 3. místě po Číně a Indii.⁵⁴

SRN je federativní parlamentně-demokratická republika. Hlavou státu je, stejně jako v ČR, prezident, v čele vlády kancléř. Nynějším prezidentem je Frank-Walter Steinmeier (k 18. 9. 2019). Tato země je složena z 16 spolkových zemí. Jednou ze zemí je i hlavní město Berlín. Do EU vstoupilo Německo 1. 1. 1958, do Schengenského prostoru 26. 3. 1995 a do eurozóny 1. 1. 1999.⁵⁴

Německé hospodářství je postaveno hlavně na průmyslu, veřejné správě, obraně, vzdělání, zdravotní a sociální péči, velkoobchodu a maloobchodu, dopravě a ubytování. Z Německa jde 59 % vývozu mezi státy EU a dále se zaměřuje na USA a Čínu. Dovoz je také tvořen nevíce státy EU, a to až z 66 %.⁵³

3.10.2 Charakteristika Rakouska

Rakousko, oficiálním názvem Rakouská republika, leží jižně od ČR. Je to federativní parlamentní republika. Hlavou státu je opět prezident. Nyní je jím Alexander Van der Bellen (k 18. 9. 2019). V čele vlády je spolkový kancléř. Rakousko je složené z 9 spolkových zemí.

⁵³ EUROPA.EU. *Německo. Evropská unie*. [Online] [Citace: 18. 09 2019.] https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/germany_cs.

Rakousko vstoupilo do EU 1. 1. 1995, do Schengenského prostoru 1. 12. 2007 a do eurozóny 1. 1. 1999.⁵⁴

Pro rakouské hospodářství je významný velkoobchod a maloobchod, doprava, ubytování, stravování a pohostinství, průmysl, veřejná správa, obrana a vzdělání. Vývoz z Rakouska jde především do zemí EU (71 % z celkového vývozu). Mimo EU se Rakousko směřuje na USA a Švýcarsko. Do Rakouska se dováží nejvíce také ze zemí EU, konkrétně nejvíce z Německa, a to až 41 % dovozu. Mimo EU sem dováží Švýcarsko a Čína.⁵⁵

3.10.3 Charakteristika Slovenska

Slovensko je pro Českou republiku asi nejbližší země, co se týče propojení obyvatel a historie. Ještě nedávno jsme byli jedním státem, dokud se v roce 1993 státy rozdělily na dva různé. Oficiální název této země je Slovenská republika a stejně jako ČR je parlamentní demokratická republika. Hlavou státu je prezidentka Zuzana Čaputová (k 26. 9. 2019). Slovensko vstoupilo do EU 1. 5. 2004 (spolu s ČR), do Schengenského prostoru 21. 12. 2007 a do eurozóny 1. 1. 2009.⁵⁵

Co se týče hospodářství, nejdůležitějším odvětvím je pro Slovensko průmysl, který tvoří 26, 2 % celkového hospodářství. Dalšími důležitými odvětvími jsou velkoobchod a maloobchod, doprava, ubytování, stravování a pohostinství atd.⁵⁶

Slovensko vyvází do zemí EU 86 % z celkového vývozu. Země EU na Slovensko dováží 80 % z celkového dovozu. Mimo EU se na dovozu podílí Rusko a Čína.⁵⁶

3.10.4 Charakteristika Polska

Polsko, oficiálním názvem Polská republika, je naším severovýchodním sousedem. Je 6. největší zemí EU. Země je rozdělena do 16 vojvodství. Hlavou státu je prezident Andrzej

⁵⁴ EUROPA.CZ. *Rakousko. Evropská Unie*. [Online] [Citace: 18. 09 2019.] https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/austria_cs.

⁵⁵ EUROPA.CZ. *Slovensko. Evropská unie*. [Online] [Citace: 09. 03 2020.] https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/slovakia_cs.

Duda. Polsko je jediným sousedem ČR, který nespadá do eurozóny. Platí se zde polským zlotým, na euro se však, stejně jako ČR, připravují. Polsko vstoupilo do EU také 1. 5. 2004 a do Schengenského prostoru 21. 12. 2007.⁵⁶

Polskému hospodářství vládne velkoobchod a maloobchod. Dále například doprava, ubytování, stravování a pohostinství, průmysl, veřejná správa atd. Vývoz jde z 80 % do zemí EU. Do Polska se dováží z 65 % ze zemí EU. Mimo EU například z Číny a Ruska.⁵⁷

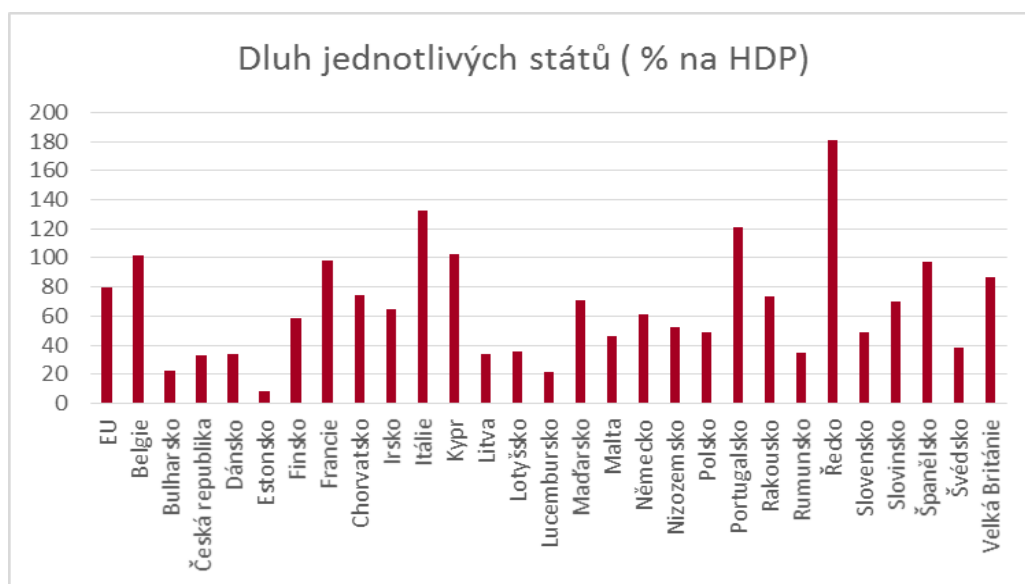
⁵⁶ EUROPA.CZ. *Polsko. Evropská unie*. [Online] [Citace: 09. 03 2020.] https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/poland_cs.

4 Praktická část

Tato část práce se zaměří na praktickou stránku státního dluhu, na porovnání dluhu ČR a okolních států a vyhodnocení, jak si která země vede.

V následujícím grafu jsou uvedeny jednotlivé dluhy států EU. Údaje jsou z roku 2018. V grafu č. 5 lze jasně vidět, že nejvyšší dluh mělo Řecko a následně Itálie. Nejnižší má naopak Estonsko, které svou hodnotou snižuje státům EU průměr dluhu. Jeho hodnota je 8,4 % na HDP. Další je Lucembursko, které má dluh 21,4 % na HDP, což už se začíná přibližovat ostatním zemím. Dluh EU, který činí 80 % na HDP, je nad průměrem dluhu jednotlivých států. Průměrný dluh států EU je cca 60 % na HDP. ČR má 4. nejnižší dluh v poměru na HDP z celé EU. Významnější státy EU, jako například Francie, má dluh 98,4 % na HDP. Velká Británie má 86,8 % na HDP a Německo má 60,9 % na HDP.

Graf 4. Dluh jednotlivých států EU

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

Období, za které budou jednotlivé dluhy sledovány a následně zpracovány, je od roku 2000 do roku 2017.

4.1 Vývoj dluhu jednotlivých zemí

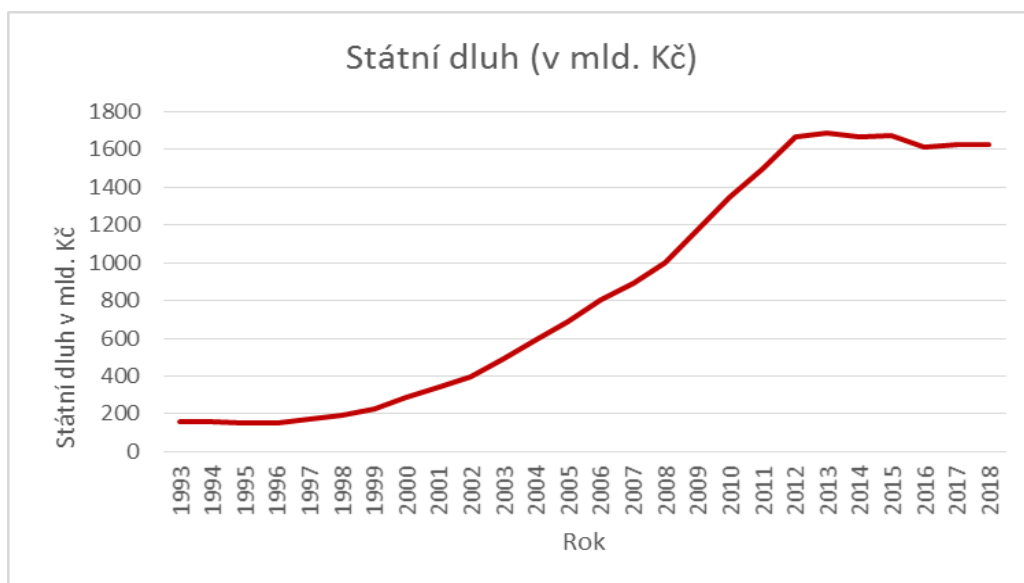
Jak už bylo zmíněno, vybranými státy pro porovnání dluhu jsou Německo, Rakousko, Polsko a Slovensko. V následujících podkapitolách budou podrobně rozebrány dluhy jednotlivých zemí za období od roku 2000 do roku 2017. Vývoj dluhu bude znázorněn jednotlivě a následně v poměru k HDP. Pro lepší představu a zorientování bude uveden i vývoj samotného HDP.

4.1.1 Vývoj státního dluhu České republiky

Vývoj státního dluhu ČR je v této práci sledován od roku 1993, kdy byla jeho hodnota 158, 8 mld. Kč. Nejvyšší hodnotu měl dluh ČR v roce 2013, kdy jeho hodnota byla neuvěřitelných 1 683, 3 mld. Kč. Naopak nejnižší hodnota byla v roce 1995, kdy byl dluh pouhých 154, 4 mld. Kč, tedy o 1 528, 9 mld. Kč méně než v roce 2013. V posledním roce, kdy máme vyčíslen státní dluh, tedy v roce 2018, je státní dluh ČR 1 622 mld. Kč. (MFČR, 2019)

V grafu č. 4 je vidět růst dluhu od roku 1995 až k roku 2013, kdy dluh začal opět mírně klesat. Konkrétní hodnoty dluhu v konkrétních letech jsou vyčísleny v příloze č. 1. (MFČR, 2019)

Graf 5. Státní dluh ČR v letech 1993- 2018

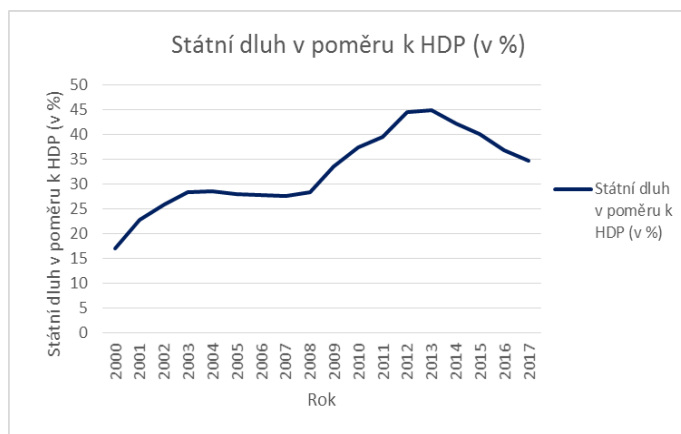
Zdroj: (MFČR, 2019) vlastní zpracování

V následujícím grafu je vyjádřen vývoj HDP v ČR a následně poměr státního dluhu k HDP od roku 2000 do roku 2017.

Tabulka 2. Vývoj HDP v ČR v letech 2000 až 2017

Rok	HDP (v mld. \$)
2000	61,6495
2001	67,5236
2002	81,9108
2003	99,6271
2004	119,1622
2005	136,2807
2006	155,4638
2007	189,2271
2008	235,7186
2009	206,18
2010	207,4779
2011	227,9483
2012	207,3764
2013	209,4024
2014	207,8183
2015	186,8299
2016	195,3051
2017	215,7255

Graf 6. Vývoj státního dluhu v poměru k HDP v ČR v letech 2000 až 2017

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

Jak lze vidět v tabulce č. 1, vývoj HDP od roku 2000 vzrůstal. To platilo až do roku 2009, kdy klesl skoro o 30 mld. \$. Následující období bylo spíše kolísavé, chvíli HDP rostlo, poté zase začalo klesat. Nejvyšší bylo v roce 2008, kdy byla hodnota HDP 235, 7186 mld. \$. Nejnižší naopak byla v roce 2000, kdy HDP dosáhlo pouhých 61, 6495 mld. \$. Pokud bychom HDP brali v Kč, například hodnota z roku 2017 je 5 047 267 mil. Kč. Z roku 2018 je to 5 328 738 mil. Kč.

Graf č. 5 nám ukazuje vývoj státního dluhu v poměru k HDP od roku 2000. Od začátku sledovaného období až do roku 2008, se procentuální poměr dluhu a HDP pohyboval do 30 %. To se změnilo až v roce 2009, kdy poměr vzrostl na 33, 6 %. Nejvyšší procentuální poměr byl v roce 2014 a to 44, 9 %. V roce 2018 byl poměr 32, 6 %.

4.1.2 Struktura státního dluhu České republiky

V předchozích grafech a tabulkách byly vyjádřeny hodnoty celkového státního dluhu, HDP, nebo poměru státního dluhu na HDP. V této kapitole bude popsáno z čeho konkrétně a v jaké výši se celkový státní dluh v jednotlivých letech skládal. Tabulky budou vždy rozděleny po 6 letech, opět za období od roku 2000 do roku 2017, tzn. 1. období od roku 2000 do 2005, 2. období od roku 2006 do 2011 a 3. období od roku 2012 do 2017.

Tabulka 3. Struktura státního dluhu ČR v letech 2000- 2005 (v mld. Kč)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
STÁTNÍ DLUH CELKEM	289,3	345	395,9	493,2	592,9	691,2
Domácí dluh	269,6	336,2	386,7	479,9	522,6	581,8
<i>Státní pokladniční poukázky</i>	165,3	186,6	164,1	160,6	125,5	94,2
<i>Spořicí státní dluhopisy</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy</i>	104,3	149,6	222,6	319,3	397	487,5
<i>Ostatní zdroje</i>	0	0	0	0	0	0
Zahraniční dluh	19,7	8,8	9,2	13,3	70,3	109,4
<i>Zahraniční emise dluhopisů</i>	0	0	0	0	48,8	78,9
<i>Půjčky na podporu platební bilance</i>	9,6	7,2	5,2	0	0	29,7
<i>Úvěry od EIB</i>	0	0	2,5	11,7	20,7	0
<i>Závazky převzaté od ČSOB v konvertibilních měnách (CDZ)</i>	0,1	0	0	0	0	0
<i>Závazky převzaté od ČSOB v nekonvertibilních měnách</i>	8,9	0,1	0	0	0	0
<i>Směnky</i>	1,2	1,5	1,6	1,6	0,9	0,8

Zdroj: (MFČR, 2019) vlastní zpracování

Od roku 2000 do roku 2005 byl nejvyšší dluh v roce 2005, a to 691, 2 mld. Kč. Domácí dluh vždy převažoval nad zahraničním. V roce 2000 byl domácí dluh 93, 19 % z celkového dluhu. V dalších letech se pohyboval okolo 97 %. Až v roce 2004 klesl na 88, 14 % a v roce 2005 je hodnota skoro o 10 % nižší než na začátku sledovaného období, a to na 84, 17 %.

Celkový domácí dluh sice za sledované období rostl, ale například státní pokladniční poukázky postupně klesaly. Na začátku období byla jejich hodnota 165, 3 mld. Kč a následně klesly skoro o polovinu. V roce 2005 byla jejich hodnota už jen 94, 2 mld. Kč. Oproti tomu zde rapidně stouply střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy, které začínaly na 104, 3 mld. Kč a v roce 2005 byla jejich hodnota 487, 5 mld. Kč, což je víc jak čtyřnásobek hodnoty z roku 2000. Spořicí státní dluhopisy a ostatní zdroje nebyly v tomto období vůbec využity.

V tabulce lze jasně vidět, že postupem času se stále více začalo využívat zahraničních zdrojů, a změnil se tak poměr domácího a zahraničního dluhu. Například se zvýšily půjčky na podporu platební bilance z 9, 6 mld. Kč na 29, 7 mld. Kč ve sledovaném období. Naopak směňky klesají. Na začátku období byla jejich hodnota 1, 2 mld. Kč a v roce 2005 už jen 0, 8 mld. Kč. Další složkou, která byla v daném období využita, byly zahraniční emise dluhopisů. Ty se využily v toce 2004 a 2005. V roce 2004 byly ve výši 48, 8 mld. Kč a v dalším roce dokonce 78, 9 mld. Kč. Předposlední složkou jsou závazky převzaté od ČSOB, v nekonvertibilních měnách. Ty byly jen v roce 2000 a 2001. Opět v prvním roce byly ve výši 8, 9 mld. Kč a v následující roce už jen zbylých 0, 1 mld. Kč, Poslední složkou, byly závazky převzaté od ČSOB v konvertibilních měnách, které byly pouze 0, 1 mld. Kč

V následujícím grafu je pokračování struktury státního dluhu, a to v období 2006 až 2011.

Tabulka 4. Struktura státního dluhu ČR v letech 2006- 2011 (v mld. Kč)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
STÁTNÍ DLUH CELKEM	802,5	892,3	999,8	1 178,20	1 344,10	1 499,40
Domácí dluh	680,9	769,3	814,3	926,7	1 036,30	1 182,20
<i>Státní pokladniční poukázky</i>	89,6	82,2	78,7	88,2	113,3	162,6
<i>Spořicí státní dluhopisy</i>	0	0	0	0	0	20,4
<i>Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy vydané na domácím trhu</i>	588,9	687,1	735,6	838,5	923	999,1
<i>Ostatní zdroje</i>	2,4	0	0	0	0	0
Zahraníční dluh	121,6	123	185,5	251,5	307,8	317,2
<i>Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy vydané na zahraničních trzích</i>	84,1	83,7	137,9	193	240,3	245,7
<i>Přijaté zápůjčky a úvěry</i>	36,7	38,7	46,8	57,9	67,2	71,3
<i>Směňky</i>	0,8	0,6	0,8	0,6	0,3	0,1

Zdroj: (MFČR, 2019) vlastní zpracování

Za období od roku 2006 do 2011 byl nejvyšší dluh v posledním roce a to 1 499, 40 mld. Kč. Poměr domácího a zahraničního dluhu navazuje na rok 2005 a je přibližně stejný, domácí dluh je přibližně 84 %. V roce 2007 domácího dluhu ještě o necelá 2 % stoupl, ale od dalšího roku začal podíl domácího dluhu na celkovém klesat. Dostal se k cca 78 %.

Celkový státní dluh roste rovnoměrně. Ovšem zahraniční dluh roste rychleji, než domácí. Konkrétně střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy, které se v roce 2011 dostaly na 245, 7 mld. Kč. Přitom ještě v roce 2006 byla jejich hodnota pouze 84, 1 mld. Kč. S dluhopisy stoupaly i přijaté zápůjčky a úvěry, ty od roku roku 2006 stouply téměř o dvojnásobek, na 71, 3 mld. Kč. Oproti tomu klesly směnky. V tomto období to bylo o 0, 7 mld. Kč a jejich konečná hodnota byla pouhých 0, 1 mld. Kč.

Co se týče domácího trhu, jeho hodnota roste s celkovým dluhem. Na začátku období je domácí dluh 680, 9 mld. Kč. V roce 2011 se zvýšil na 1 182, 20 mld. Kč. V tomto období víceméně rostly všechny složky domácího dluhu. Státní pokladniční poukázky klesly pouze v roce 2008, kdy byla jejich hodnota 78, 7 mld. Kč. Následující rok už ale začaly zase růst a na konci období byly ve výši 162, 6 mld. Kč. I střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy vydané na domácím trhu rostly. Začaly na 588, 9 mld. Kč a skončily v daném období na 999, 1 mld. Kč. Výjimka byla u spořicíh státních dluhopisů, které měly po celou dobu nulovou hodnotu. Až v roce 2011 se využily ve výši 20, 4 mld. Kč. Druhá výjimka byla v roce 2006, kdy se využily i tzv. ostatní zdroje a jejich hodnota byla 2, 4 mld. Kč.

Následující tabulka vykazuje strukturu státní dluhu ČR za poslední období.

Tabulka 5. Struktura státního dluhu ČR v letech 2012- 2017 (v mld. Kč)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
STÁTNÍ DLUH CELKEM	1 667,60	1 683,3	1 663,70	1 673,00	1 613,40	1 624,7
Domácí dluh	1 287,30	1 288,1	1 363,70	1 389,40	1 343,60	1 370,9
<i>Státní pokladniční poukázky</i>	189,1	120,9	107,6	84,4	4,2	44
<i>Spořicí státní dluhopisy</i>	56,2	87,6	77,8	66,9	37,8	21,5
<i>Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy vydané na domácím trhu</i>	1 042,00	1 079,7	1 175,70	1 235,20	1 301,60	1 305,4
<i>Ostatní zdroje</i>	0	0	2,5	2,9	0	0
Zahraněční dluh	380,3	395,2	300	283,6	269,8	253,8
<i>Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy vydané na zahraničních trzích</i>	310,3	323,7	239,6	225,6	213,5	202,6
<i>Přijaté zápůjčky a úvěry</i>	70	71,5	60,4	58	56,3	51,2
<i>Směnky</i>	0	0	0	0	0	0

Zdroj: (MFČR, 2019) vlastní zpracování

V posledním období opět převažuje domácí dluh nad zahraničním. V tomto období však procento domácího dluhu roste. V roce 2012 byl domácí dluh 77, 19 % z celkového

dluhu. Na konci období, tj. v roce 2017, byl domácí dluh 84, 38 %. V roce 2018 procento domácího dluhu stále rostlo a dosáhlo 85, 48 %.

Zahraniční dluh, jak už bylo naznačeno výše, v tomto období klesal. Na začátku období byl ve výši 380, 3 mld. Kč a na konci sledovaného období byl 253, 8 mld. Kč. Obě složky zahraničního dluhu tedy také klesají. Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy vydané na zahraničních trzích skončily ve výši 202, 6 mld. Kč a přijaté zápůjčky a úvěry byly ve výši 51, 2 mld. Kč. Směnky v tomto období nebyly žádné, naposled byly součástí zahraničního dluhu v roce 2011. V roce 2018, kdy už to tedy nespadá do sledovaného období, klesly střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy vydané na zahraničních trzích na 152, 9 mld. Kč, ale přijaté zápůjčky a úvěry opět stouply na 82, 7 mld. Kč. To ovšem pokles celkové zahraničního dluhu nezměnilo, ten byl v roce 2018 ve výši 235, 5 mld. Kč.

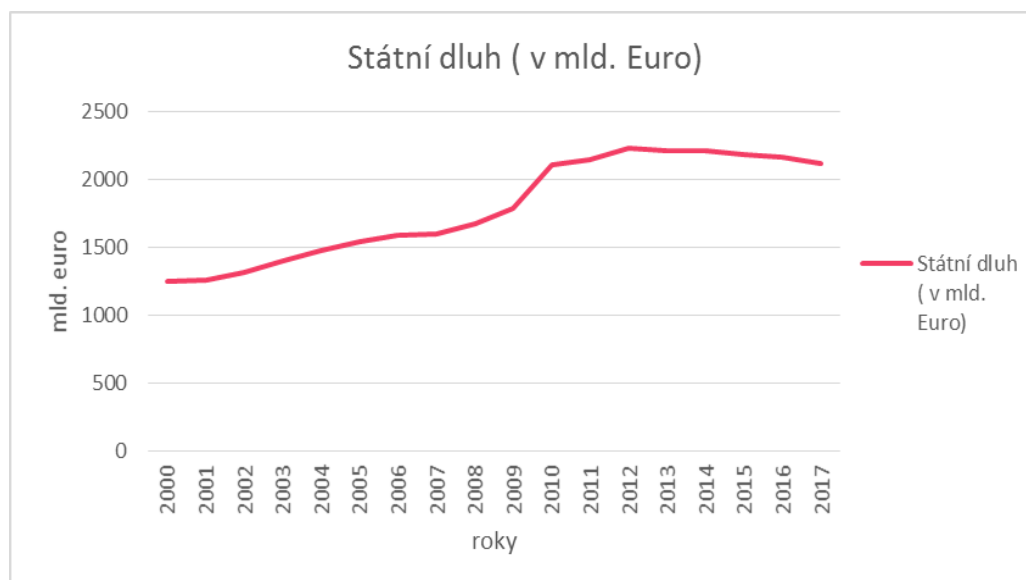
Domácí dluh stále rostl, na začátku období byl ve výši 1 287, 30 mld. Kč. V roce 2014 dosáhl své nejvyšší hodnoty, a to 1 389, 40 mld. Kč. Rok poté domácí dluh klesl na 1 343, 60 mld. Kč a na konci sledovaného období byl 1 370, 90 mld. Kč. V roce 2018 se přiblížil opět svému maximu, kdy dosáhl 1 386, 50 mld. Kč. Některé složky domácího dluhu rostly, některé zas naopak klesaly. Například státní pokladniční poukázky rapidně klesly. V roce 2012 byla jejich hodnota 189, 1 mld. Kč. Na konci sledovaného období byly ve výši pouhých 44 mld. Kč, což je skoro $\frac{1}{4}$ původní hodnoty. Další složkou, která ve sledovaném období klesla, byly spořicí státní dluhopisy. V roce 2012 byly ve výši 56, 2 mld. Kč, poté 2 roky stoupaly, ale pak zase začaly klesat a snížily až pod původní hodnotu, na 21, 5 mld. Kč. Oproti tomu střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy vydané na domácím trhu každým rokem stoupaly. Začaly na 1 042 mld. Kč a skončily na 1 305, 4 mld. Kč. V roce 2018 jejich růst pokračoval na 1 377 mld. Kč. Poslední složkou domácího trhu jsou tzv. ostatní zdroje, které byly využity jen dvakrát, a to v roce 2014 a 2015. V prvním roce byla jejich hodnota 2, 5 mld. Kč a v následujícím roce 2, 9 mld. Kč. Za celé sledované období byly tyto zdroje využity celkem třikrát. Ani v roce 2018 nebyly využity.

4.1.3 Vývoj státního dluhu Německa

První cizí zemí, jejíž dluh bude popsán, je Německo. Tato země patří k nejvyspělejším státům EU. Odpovídají tomu i ekonomické ukazatele, například HDP činí 3 344 mld. USD. Inflace je v Německu 1, 1 % a nezaměstnanost 3, 1 %. Pokud se tyto hodnoty porovnají s hodnotami EU, tak HDP je 15 848 mld. USD, inflace je 1, 9 % a nezaměstnanost je okolo 6, 6 %. Samozřejmě s každým novým počítáním se tyto hodnoty trochu mění.

V následujícím grafu je zaznamenán vývoj státního dluhu Německa od roku 2000 do roku 2017. Podrobnější hodnoty jsou v příloze č. 2.

Graf 7. Vývoj státního dluhu Německa

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

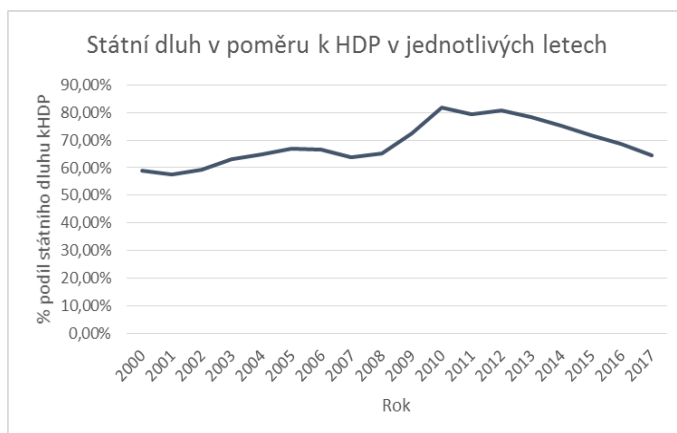
Jak je na prvním pohled jasné, nejnižší dluh mělo Německo v roce 2000, kdy tato hodnota činila 1 245, 8 mld. €. Samozřejmě je to nejnižší hodnota ve sledovaném období. Před rokem 2000, byla tato hodnota ještě nižší. Oproti tomu, nejvyšší dluh mělo Německo v roce 2012, kdy byl státní dluh 2 225, 2 mld. €.

Státní dluh se může měřit i v poměru k HDP. V následující tabulce je zaznamenán vývoj HDP v Německu a v grafu vedle, je vyobrazen vývoj státního dluhu právě v poměru k HDP.

Tabulka 6. Vývoj HDP v Německu v letech 2000-2017

Rok	HDP (v mld. \$)
2000	1950
2001	1950,6
2002	2079,1
2003	2505,7
2004	2819,2
2005	2861,4
2006	3002,4
2007	3440
2008	3752,4
2009	3418
2010	3417,1
2011	3757,7
2012	3544
2013	3752,5
2014	3890,6
2015	3375,6
2016	3477,8
2017	3677,4

Graf 8. Vývoj státního dluhu v poměru k HDP v Německu v letech 2000-2017

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

Co se týče HDP a jeho vývoje, ve sledovaném období bylo HDP nejnižší v 1. roce, kdy hodnota byla 1 950 mld. \$. Poté začalo HDP narůstat, až do roku 2008, kdy se vyšplhalo na 3 752, 4 mld. \$. Následně se 2 roky držel okolo 3 417 mld. \$. Po krátkém kolísání se HDP dostalo v roce 2014 na 3 890, 6 mld. \$. Poté začal opět klesat. Od roku 2006 se však nedostalo pod hranici 3 000 mld. \$.

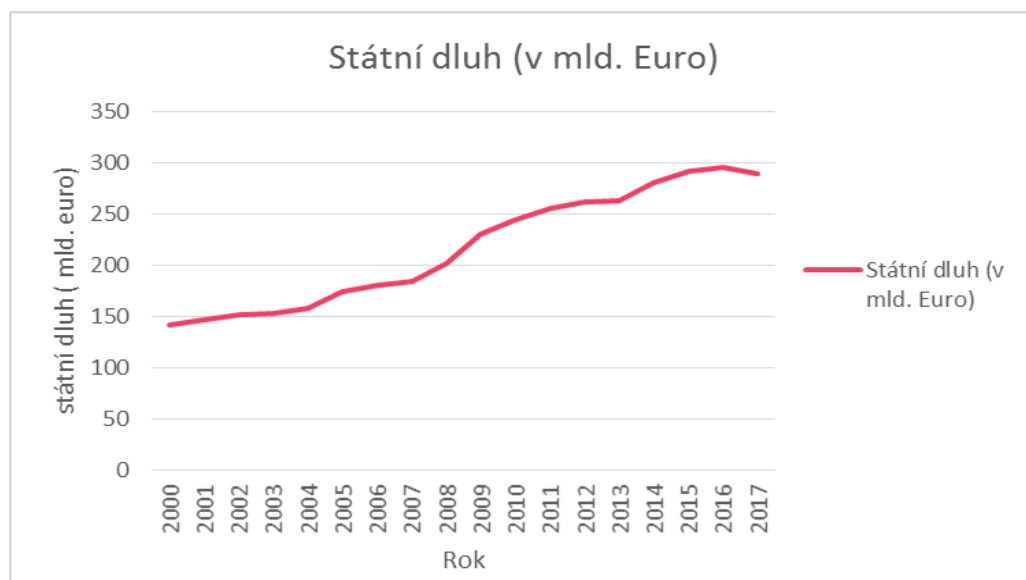
Graf č. 8 vyjadřuje vývoj státního dluhu v poměru k HDP za sledované období. Jak lze vidět, nejnižší procentuální poměr byl v roce 2001, kdy byl 57, 70 %. Další roky začal poměr pomalu stoupat. V roce 2005 dosáhl 67 % a poté opět poklesl. Až v roce 2010 přesáhla hranice 80 %, a kolem této hranice se držel až do roku 2014, kdy se snížil na 75, 30 % a poté už jen klesal. Od roku 2003 se nedostal procentuální poměr státního rozpočtu na HDP pro 60 %.

4.1.4 Vývoj státního dluhu Rakouska

Další vybranou zemí je Rakousko. Tato země patří mezi průměrné státy EU. Žádný z ekonomických ukazatelů není na prvních ani posledních místech tabulky při porovnání všech států EU. Například HDP činí v této zemi 416, 6 mld. €, inflace je okolo 2 % a nezaměstnanost je cca 4, 5 %.

V následující tabulce je vyobrazen vývoj státního dluhu v Rakousku od roku 2000 do roku 2017. Hodnota státního dluhu v roce 2018 byla 284, 7583 mld. €. Takže kdyby byla tato hodnota součástí křivky v grafu, pokračovala v dále poklesu.

Graf 9. Vývoj státního dluhu Rakouska

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

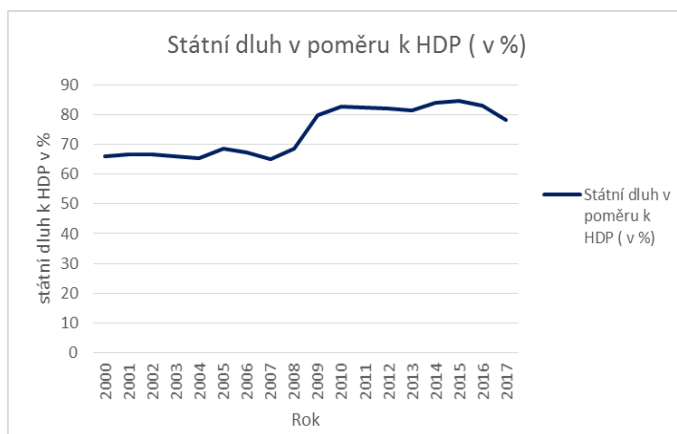
Už na první pohled je jasné, že státní dluh v Rakousku postupně stoupá od roku 2000. V tento rok byl státní dluh ve výši 141, 2455 mld. €. Oproti tomu nejvyšší hodnotu měl dluh v roce 2016, kdy byl vysoký 295, 6119 mld. €. Ve srovnání s hodnotami EU, jsou tyto částky ještě uspokojivé, jelikož v tomto roce byl dluh EU ve výši 12, 7152 bil. €.

Stejně jako u německého dluhu, i zde si vyjádříme vývoj HDP v Rakousku a následně poměr státního dluhu k HDP.

Tabulka 7. Vývoj HDP v Rakousku v letech 2000-2017

Rok	HDP (v mld. \$)
2000	196,7998
2001	197,3379
2002	213,3778
2003	261,6958
2004	300,9042
2005	315,9744
2006	335,9986
2007	388,6914
2008	430,2943
2009	400,1723
2010	391,8927
2011	431,1203
2012	409,4252
2013	430,0687
2014	441,8854
2015	382,0659
2016	390,8
2017	416,5957

Graf 10. Vývoj státního dluhu v poměru k HDP v Rakousku v letech 2000-2017

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

U vývoje HDP byly v prvních třech letech podobné hodnoty. Lišily se jen minimálně, ale i tak HDP pomalu rostlo. Od roku 2003 je zřetelný nárůst HDP každým rokem. Jen během dvou let, od roku 2002 do 2004, HDP vzrostlo o cca 87, 5 mld. \$. Tento rychlý nárůst trval až do roku 2009, kdy hodnota HDP překročila hranici 400 mld. \$. Na 1 rok pak mírně klesl, ale poté se opět několik let pohyboval nad touto hranicí, výjimkou byly roky 2015 a 2016.

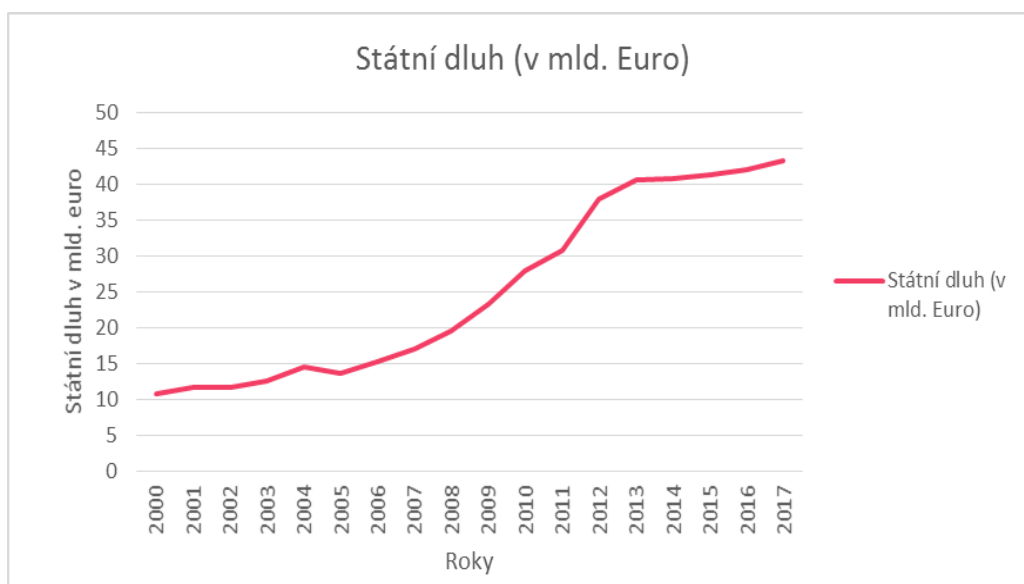
Křivka státního rozpočtu, jako procento z HDP, má rozdílný tvar, než křivka samotného státního dluhu. Ta rostla postupně, kdežto tato ze začátku stagnovala okolo stejných hodnot. Od roku 2000 do roku 2002 bylo okolo 66 %. Až kolem roku 2005 se mírně zvýšila. Velký skok byl mezi roky 2008 a 2009, kdy tato hodnota stoupla o 10 %. Poté byla hodnota dluhu v poměru k HDP přes 80 % a až v roce 2017 opět klesla pod tuto hranici. V roce 2018 byla tato hodnota 73, 8 %, takže by křivka dále pokračovala v poklesu.

4.1.5 Vývoj státního dluhu Slovenska

Předposlední zemí pro porovnání je Slovensko. Z pohledu ekonomiky je na podobné úrovni jako Česká republika. Inflace je okolo 2, 5 % a nezaměstnanost je cca 6, 6 %.

Následující graf představuje vývoj státního dluhu na Slovensku. Jako u ostatních zemí, i zde máme období od roku 2000 do 2017. V roce 2018 byl státní dluh 44, 1445 mld. €, tudíž by měla křivka i nadále stoupající proces. Tato hodnota je zatím nejvyšším státním dluhem, který na Slovensku byl.

Graf 11. Vývoj státního dluhu Slovenska

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

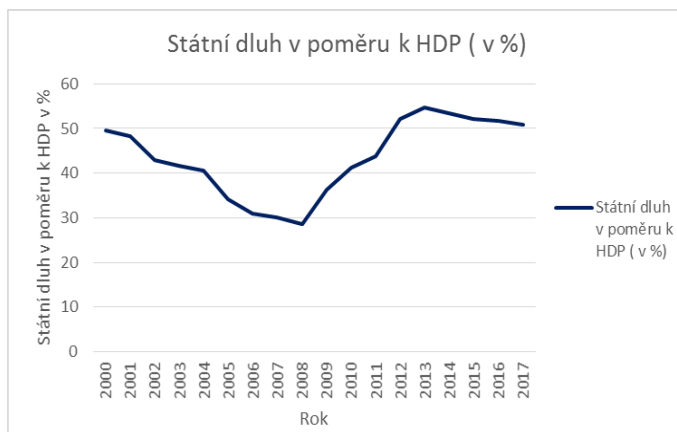
Z grafu je patrné, že křivka státního dluhu měla vždy stoupající tvar, až na rok 2002 a 2005, kdy dluh klesal. V roce 2002 to byl nepatrný pokles, ale v roce 2005, dluh klesl o necelou 1 miliardu €. Největší nárůst byl v období od roku 2006 až do roku 2013, kdy dluh stoupl o neuvěřitelných 25 mld. €. Od roku 2013 se nárůst státního dluhu zpomalil. Uprostřed tohoto vzrůstajícího období, tedy v roce 2009, Slovensko přijalo euro. Předtím zde platila Slovenskou korunou.

V následující tabulce a grafu je vyjádřen HDP a státního dluh v poměru k HDP, jako u předchozích zemí.

Tabulka 8. Vývoj HDP na Slovensku v letech 2000- 2017

Rok	HDP (v mld. \$)
2000	29,1149
2001	30,703
2002	35,0836
2003	46,7318
2004	57,2405
2005	62,6975
2006	70,5967
2007	86,3042
2008	100,3246
2009	88,9456
2010	89,501
2011	98,1813
2012	93,414
2013	98,4783
2014	100,9482
2015	87,5014
2016	89,7686
2017	95,769

Graf 12. Vývoj státního dluhu v poměru k HDP na Slovensku v letech 2000-2017

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

Co se týče HDP, od roku 2000 do roku 2008 mělo stoupající vývoj. Právě v roce 2008 poprvé překročilo hranici 100 mld. \$. Poté začalo kolísat v rozmezí od 90 do 98 mld. \$. Až v roce 2014 se Slovensku podařilo dosáhnout hranice 100 mld. \$. Od tohoto roku se opět pohybuje kolem 90 mld. \$.

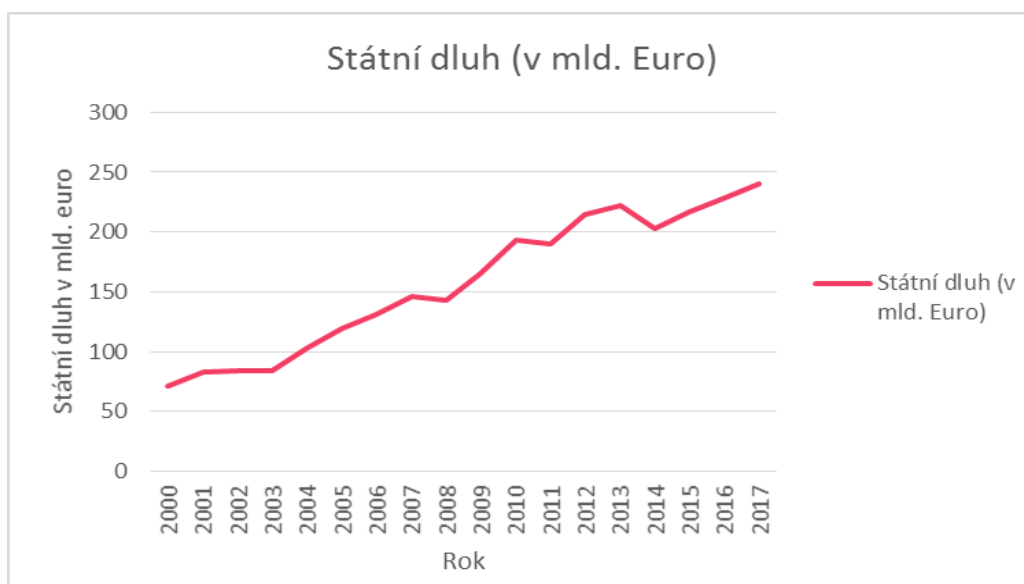
Vývoj vztahu státního dluhu a HDP má opačný vývoj než samotné HDP. Od roku 2000 vývoj státního dluhu v poměru k HDP klesal. Začal na necelých 50 % a klesl až na 28, 5 %. Právě v roce 2008, kdy mělo Slovensko poprvé HDP přes 100 mld. \$, má nejnižší procentuální poměr státního dluhu na HDP. Další roky, kdy HDP kleslo pod 100 mld. \$, začala procentuální křivka opět stoupat až do roku 2013. V roce 2014 se totiž HDP dostal přes 100 mld. \$, takže nám opět procentuální podíl dluhu na HDP začal klesat. Po roce 2014 kolísá jak vývoj HDP, tak i procentuální podíl dluhu na něm. V roce 2018 byl tento podíl 48, 9 %.

4.1.6 Vývoj státního dluhu Polska

Poslední zemí, u které ještě nebyl popsán vývoj státního dluhu, je Polsko. Tato země měla v roce 2017 HDP ve výši 524, 5 mld. \$. To ji řadí na 2. místo vybraných zemí. Inflace je tu 1, 6 % a nezaměstnanost je 5, 8 %.

V následujícím grafu je znázorněn vývoj státního dluhu v Polsku. Období, které je zde graficky znázorněno, je od roku 2000 do roku 2017. Nejvyšší hodnota byla v roce 2017, kdy byl dluh ve výši 240, 776 mld. €. V roce 2018 státní dluh klesl na 240, 47 mld. €.

Graf 13. Vývoj státního dluhu Polska

Zdroj: (Countryeconomy, 2019) vlastní zpracování

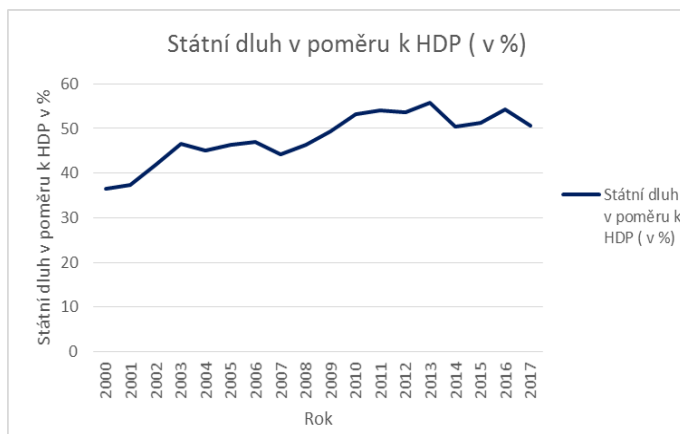
Z grafu je patrné, že nejnižší dluh mělo Polsko v roce 2000, kdy dosáhl pouhých 70, 735 mld. €. Od tohoto roku dluh pomalou stoupal. Během vývoje několikrát klesl, a to v roce 2003, 2008, 2011, 2014 a 2018. Jiné extrémní výkyvy se během vývoje neděly.

V následující tabulce je vyjádřen vývoj HDP Polska od roku 2000 do roku 2017 a následně vztah mezi HDP a státním dluhem.

Tabulka 9. Vývoj HDP v Polsku v letech 2000- 2017

Rok	HDP (v mld. \$)
2000	171,8856
2001	190,5213
2002	198,6806
2003	217,513
2004	255,1023
2005	306,1252
2006	344,7486
2007	429,0635
2008	533,8158
2009	439,7962
2010	479,3215
2011	528,8322
2012	500,3608
2013	524,2343
2014	545,1796
2015	477,3556
2016	471,4003
2017	524,5096

Graf 14. Vývoj státního dluhu v poměru k HDP v Polsku v letech 2000- 2017

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

Vývoj samotného HDP má stoupající tendenci až na výjimku roků 2009 a 2015. Na začátku sledovaného období byla hodnota dluhu nejnižší, a to 171, 8856 mld. \$. Poté začala pomalu růst a dostala se přes 500 mld. \$ v roce 2008. Rok poté kleslo HDP o téměř 100 mld. \$. Tři roky pak trvalo, než se HDP opět dostalo za hranici 500 mld. \$. Tu si udržel 3 roky a zase na dva roky znovu klesl pod hranici. Poslední rok se však vyšplhal na 524, 4096 mld. \$.

Co se týče vztahu mezi státním dluhem a HDP, jejich vývoj byl víceméně stoupající, až na výjimku 5 roků, a to 2004, 2007, 2012, 2014 a 2017. V roce 2000, na začátku sledovaného období, byl procentuální podíl dluhu na HDP 36, 5 %. Poté začal stoupat, a jak už bylo zmíněno, v roce 2004 poklesl o pouhé 1 %. Růst vydržel až do roku 2007, kdy znovu poklesl o 4 %. Největší pokles byl až v roce 2014, kdy poměr státního dluhu k HDP klesl o 5, 3 %. Pokaždé, kdy procentuální poměr klesl, začal následující rok opět stoupat. To se změnilo až v roce 2017, kdy poměr klesl na 50, 6 % a následující rok klesl ještě víc, na 48, 9 %.

4.2 Porovnání dluhů vybraných zemí s dluhem ČR

V předešlých kapitolách byly pomocí časových řad zaznamenány jednotlivé dluhy vybraných zemí. Vždy se jednalo o období od roku 2000 do roku 2017. Následoval vývoj HDP u každé země a k tomu graficky vyjádřen vývoj poměru státního dluhu na HDP. U ČR byla rozebrána i struktura dluhu za každý rok.

V této kapitole budou jednotlivé dluhy porovnány a bude zhodnoceno, která země je na tom lépe. Vždy se bude porovnávat ČR buď s Německem, Rakouskem, Slovenskem nebo Polskem za sledované období.

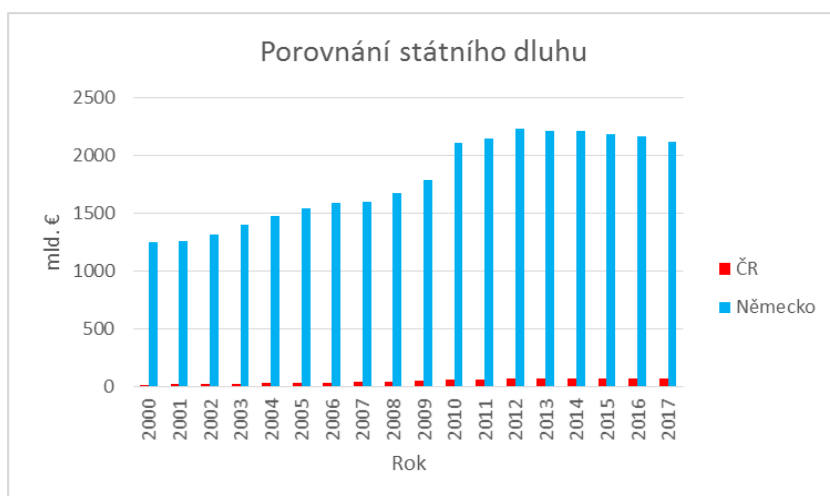
4.2.1 Česká republika ve srovnání s Německem

Jako první zemí pro porovnání je Německo. Z předchozích kapitol je jasné, jak si země vede. Nyní budou její hodnoty porovnány s hodnotami ČR.

4.2.1.1 Porovnání podle výše státního dluhu

Nejprve začneme s porovnáním státních dluhů. Dluh ČR bude samozřejmě vyjádřen v eurech. Doposud byl zaznamenáván v Kč pro lepší představu, jaká je hodnota dluhu, ale pro porovnání je nutné, mít oba dluhy ve stejné měně, aby bylo patrné, jaký je mezi nimi rozdíl.

Graf 15. Porovnání státního dluhu ČR a Německa

Zdroj (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

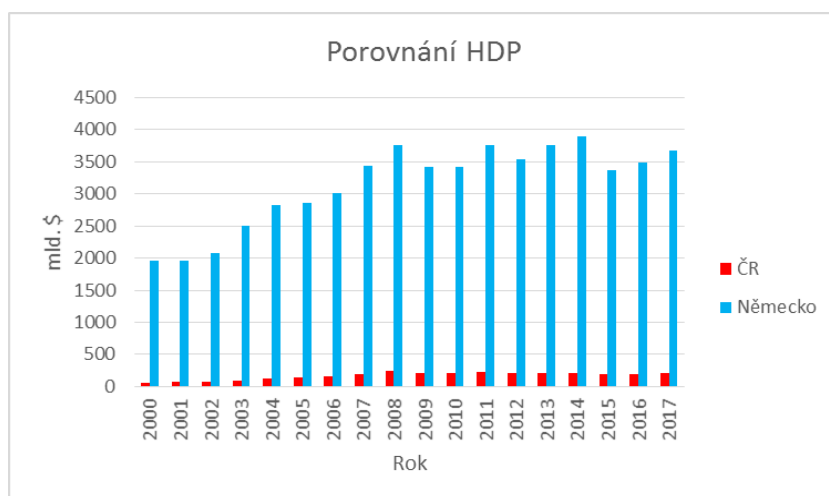
Jak se dalo očekávat, Německo má mnohem vyšší státní dluh než ČR. Je to mnohem větší země, s vyšším počtem obyvatel a s ekonomikou na mnohem vyšší úrovni než ČR. Na začátku sledovaného období byl rozdíl mezi dluhy 1 234, 232 mld. €. Dluh ČR tvořil necelé 1 % z dluhu Německa. Nejmenší rozdíl mezi dluhy byl až na konci sledovaného období. Rozdíl mezi nimi byl 2 046, 885 mld. € a dluh ČR byl 3, 24 % z dluhu Německa.

U takto velké země bude lepší porovnat spíše poměr státního dluhu na HDP, kde se síly vyrovnávají, díky odstranění konkurenčních výhod. Nejprve se však porovná HDP daných zemí.

4.2.1.2 Porovnání podle HDP

Aby se mohl vyjádřit poměr státního dluhu na HDP, je nutné si nejdříve poměřit HDP obou zemí pro lepší představu.

Graf 16. Porovnání HDP ČR a Německa

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

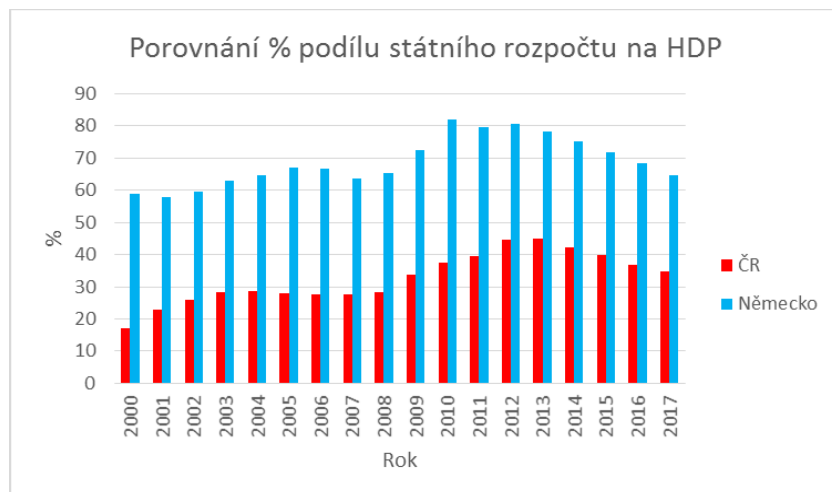
I tento nepoměr se dal očekávat. Je jasné, že země o rozloze 357 023 km² s 82 358 185 obyvatel předčí zemi, jako je ČR.

V prvním roce byl rozdíl 1 888, 35 mld. \$, HDP ČR tvořil 3, 16 % z HDP Německa. Na konci roku byl rozdíl 3 461, 67 mld. \$, v procentuálním poměru to bylo 5, 87 % českého HDP z německého HDP. Nejmenší rozdíl byl v roce 2008, kdy české HDP tvořilo 6, 28 % z německého HDP a rozdíl tak byl 3 516, 68 mld. \$.

4.2.1.3 Porovnání podle poměru státního dluhu k HDP

Nyní už mohou být porovnány státní dluhy v poměru k HDP. V tomto poměru jsou odstraněny faktory, které zkreslovaly poměry v grafech.

Graf 17. Porovnání státního dluhu v poměru k HDP

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

Jak lze vidět z grafu, ČR má cca poloviční hodnoty poměru státního dluhu na HDP. Je nutné si uvědomit, co nám tento graf vlastně říká. To, že ČR má lepší hodnoty vůči Německu, způsobuje třeba i to, že měla nízké HDP a vysoký státní dluh, což ve výsledku není nic dobrého. Takže to, že konečně má v něčem ČR lepší hodnoty, neznamená, že je na tom lépe. Z toho vyplývá, že v tomto případě, je spíše lepší mít hodnotu nižší než vyšší.

ČR začala ve sledovaném období s rozdílem 41, 90 % od německého poměru státního dluhu k HDP. Až do roku 2009 tento rozdíl kolísal mezi 33 – 39 %. V roce 2010 se rozdíl poměrů dostal přes hranici 40 %, na 44, 40 %. Tento rozdíl je také nejvyšší, jaký kdy mezi poměry byl. Pod hranici 40 % se dostal v roce 2012, kdy byl rozdíl poměrů státních dluhů k HDP 36, 20 %.

V posledním roce ve sledovaném období dokonce klesl pod hranici 30 %, přesněji na 29, 80 %.

4.2.2 Česká republika ve srovnání s Rakouskem

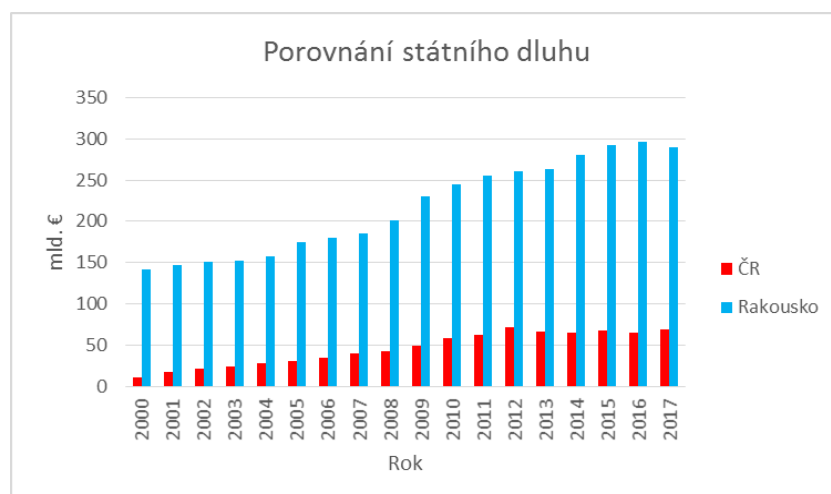
Tato podkapitola je zaměřena na další zemi, a to Rakousko. Velikostí je to podobná země jako ČR, má o 5 000 km² více než náš stát. Německo mělo například o 278 tis. km² více než ČR. Počet obyvatel má Rakousko dokonce méně, a to o cca 2 mil. lidí.

Nyní si tyto dvě země porovnáme z hlediska státního dluhu, HDP a poměru státního dluhu na HDP.

4.2.2.1 Porovnání podle výše státního dluhu

Jako první si opět porovnáme celkové státní rozpočty obou zemí od roku 2000 do 2017.

Graf 18. Porovnání státního dluhu ČR a Rakouska

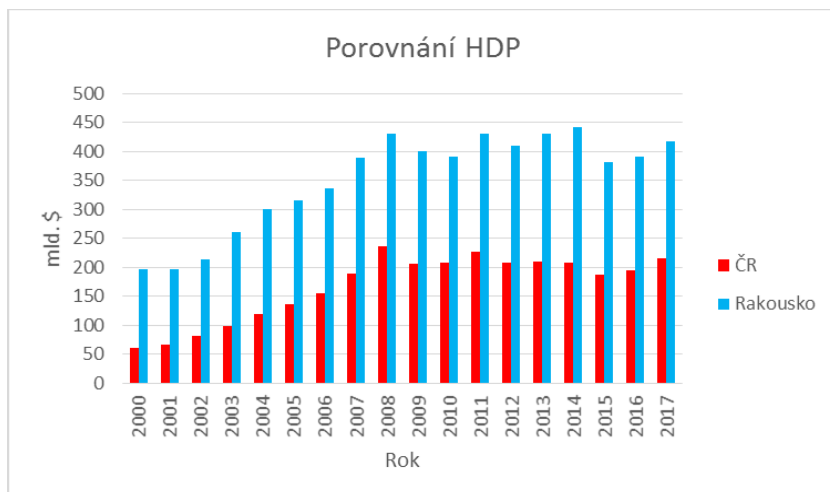
Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

I Rakousko mělo vyšší státní dluh než ČR. Není to už však tak velký rozdíl, jako byl u Německa. V prvním roce byl rozdíl 129, 68 mld. € a dluh ČR tvořil 8, 19 % z dluhu Rakouska. V prvních pěti letech se rozdíl dluhů pohyboval do 130 mld. €. V roce 2005 se rozdíl vyskočil na 143 mld. €. Další větší skok byl v roce 2008, a to na 159, 51 mld. € a stále se náskok zvyšoval. Klesl jen dvakrát, a to v roce 2012 a 2017. V posledním sledovaném roce byl rozdíl státních dluhů 220, 74 mld. €. Dluh ČR tvořil 23, 69 % z dluhu Rakouska.

4.2.2.2 Porovnání podle HDP

Jako u předchozí země, si porovnáme HDP Rakouska a ČR. HDP bude opět zachyceno ve sledovaném období, od roku 2000 do 2017.

Graf 19. Porovnání HDP ČR a Rakouska

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

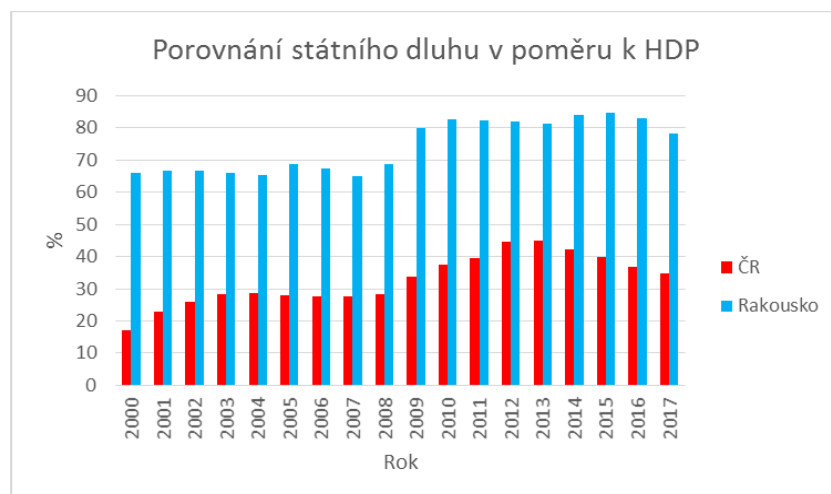
Jak je na prvním pohled jasné, ČR už je na tom lépe než ve srovnání s Německem. Tam nebyla v grafu červená křivka téměř vidět. V tomto případě lze najít i takové roky, kdy české HDP tvořilo více jak 50 % rakouského HDP.

V prvním roce byl rozdíl mezi HDP 135, 15 mld. \$, z čehož vyplývá, že HDP ČR bylo 31, 33 % z HDP Rakouska. Procentuální poměr do 40 % se držel až do roku 2005, kdy bylo HDP ČR 43, 13 % z HDP Rakouska. Další hranice byla překročena v roce 2008, kdy byl podíl 54, 78 %. Zároveň to byl rok, kdy byl nejnižší rozdíl mezi českým a rakouským HDP, ten činil 194, 58 mld. \$. Následující rok začal procentuální poměr klesat, až do roku 2014, kdy byl 47, 03 %. Poté začal opět narůstat a v roce 2017 činil 51, 78 % a rozdíl byl 200, 87 mld. \$.

4.2.2.3 Porovnání podle poměru státního dluhu k HDP

Po srovnání státního dluhu a HDP může konečně porovnat i poměr státního dluhu na HDP. Porovnání bude opět za sledované období, od roku 2000 do 2017.

Graf 20. Porovnání státního dluhu v poměru k HDP

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

Poměr státního dluhu na HDP mají ČR a Rakousko obdobný, jako v případě porovnání poměrů ČR a Německa. Opět je to cca poloviční rozdíl.

V prvním sledovaném roce byl rozdíl poměrů nejvyšší, jaký kdy země mezi sebou měly, a to 49,1 %. Poté rozdíl klesal a v roce 2006 byla jeho hodnota 36,7 %. Pár let pak kolísal rozdíl okolo hranice 40 %. Velký skok byl pak v roce 2009, kdy rozdíl mezi poměry státních dluhů na HDP byl 46,3 %, což byl druhý nejvyšší rozdíl. Následující roky pak zase klesal a od roku 2014 se opět dostal přes hranici 40 %, kde je doposud.

V roce 2017 byl rozdíl poměrů státních dluhu na HDP 43,5 %.

4.2.3 Česká republika ve srovnání se Slovenskem

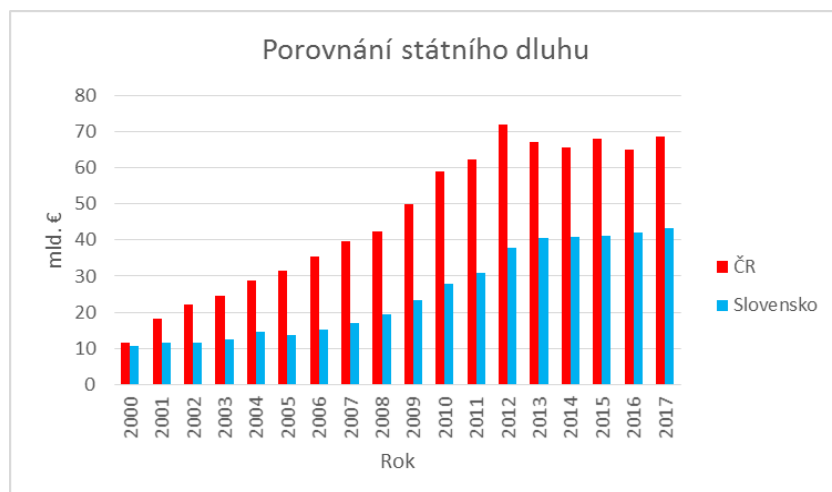
Nyní se dostáváme ke třetí zemi, a to Slovensku. S touto zemí si je ČR asi nejvíce podobná ze všech. Z hlediska rozlohy je Slovensko o trochu menší než naše země. Co se týče počtu obyvatel, tak Slovensko za ČR zaostává, má jich téměř o polovinu méně.

Následující podkapitoly se zaměří opět na porovnání státního dluhu, HDP a státního dluhu v porovnání na HDP ve sledovaném období.

4.2.3.1 Porovnání podle výše státního dluhu

V následujícím grafu jsou zobrazeny státní dluhy obou zemí od roku 2000 do 2017.

Graf 21. Porovnání státního dluhu ČR a Slovenska

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

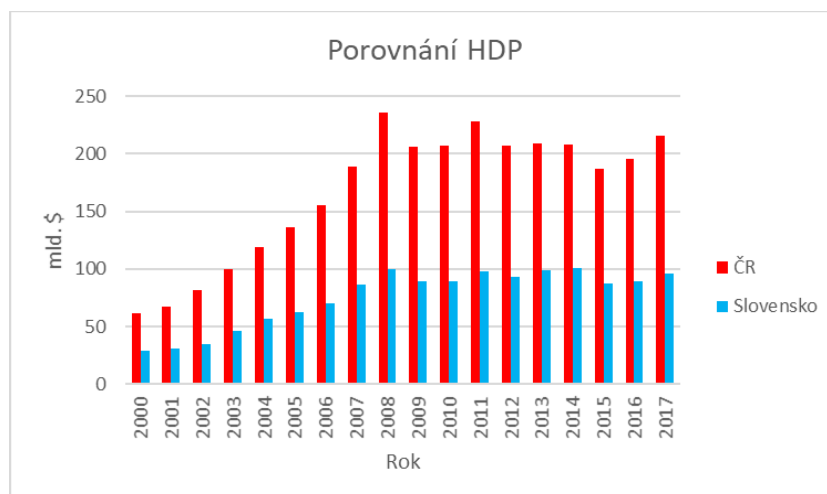
V tomto porovnání je poprvé ČR v jasném předstihu. Doposud měla vyšší hodnoty druhá země, se kterou ČR porovnávala. Nyní je to ovšem naopak.

Na začátku sledovaného období byly dluhy téměř vyrovnané. Slovenský dluh za českým zaostával o 0,81 mld. €. Postupem času český dluh narůstal rychleji než slovenský. Už v roce 2002 byl vyšší o 10,41 mld. € a byl tak téměř dvojnásobně vyšší než státní dluh na Slovensku. V roce 2006 už český dluh narostl oproti slovenskému o 20,16 mld. €. Tentokrát už byl vyšší o více než polovinu. Nejvyšší rozdíl mezi státními dluhy byl v roce 2012, kdy byl o 33,86 mld. € vyšší a slovenský dluh tvořil 52,83 % z celkového českého státního dluhu. V roce 2017 klesl rozdíl na 25,28 mld. €.

4.2.3.2 Porovnání podle HDP

V této podkapitole budou porovnány vývoje HDP v ČR a na Slovensku od roku 2000 do roku 2017.

Graf 22. Porovnání HDP ČR a Slovenska

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

I u tohoto porovnání má ČR vyšší hodnoty než Slovensko. Na začátku sledovaného období je rozdíl opět menší. Na konci je ovšem rozdíl dvojnásobný.

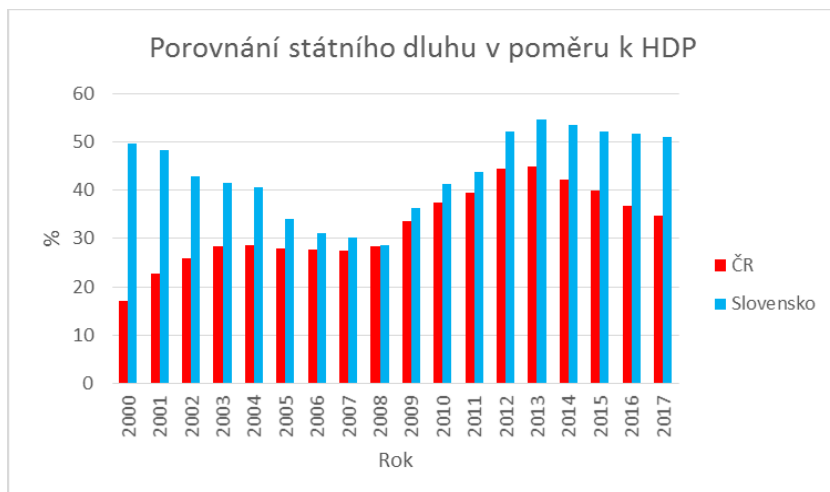
V prvním roce byl rozdíl 32, 53 mld. \$. V roce 2002 se rozdíl zvýšil na 46, 83 mld. \$. Až do roku 2006 se každý rok rozdíl zvýšil o cca 10 mld. \$. O dva roky později byl nejvyšší rozdíl mezi českým a slovenským HDP, kdy tato hodnota byla 135, 39 mld. \$. Následující dva roky byl rozdíl cca 117 mld. \$. Až do konce sledovaného období klesl rozdíl pod hranici 100 mld. \$ pouze jednou, a to v roce 2015, na hodnotu 99, 33 mld. \$. V roce 2017 byl rozdíl 119, 96 mld. \$

Po celou dobu sledovaného období tvořil slovenský státní dluh 45, 56 % až 48, 58 % českého dluhu.

4.2.3.3 Porovnání podle poměru státního dluhu k HDP

Poslední podkapitola, týkající se Slovenska, se zaměřuje na porovnání poměrů státních dluhů na HDP.

Graf 23. Porovnání státního dluhu v poměru k HDP

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

Ani oproti Slovensku nemá ČR vyšší hodnoty poměrů státního dluhu k HDP ve sledovaném období.

Na začátku období byl rozdíl 32,6 %, což byl zároveň nejvyšší rozdíl, jaký mezi poměry u těchto zemí byl. Od roku 2001 začal klesat a dostal se téměř na nulu. V roce 2008 byl rozdíl pouze 0,2 %. Český poměr státního dluhu k HDP činil 99,29825 % ze slovenského poměru. Od tohoto roku se bohužel začal rozdíl opět navyšovat. Je to ovšem nejvyrovnanější země, ze všech vybraných, z tohoto hlediska k ČR.

V roce 2017 byla hodnota rozdílu mezi poměry státního dluhu k HDP ve výši 16,2 %.

4.2.4 Česká republika ve srovnání s Polskem

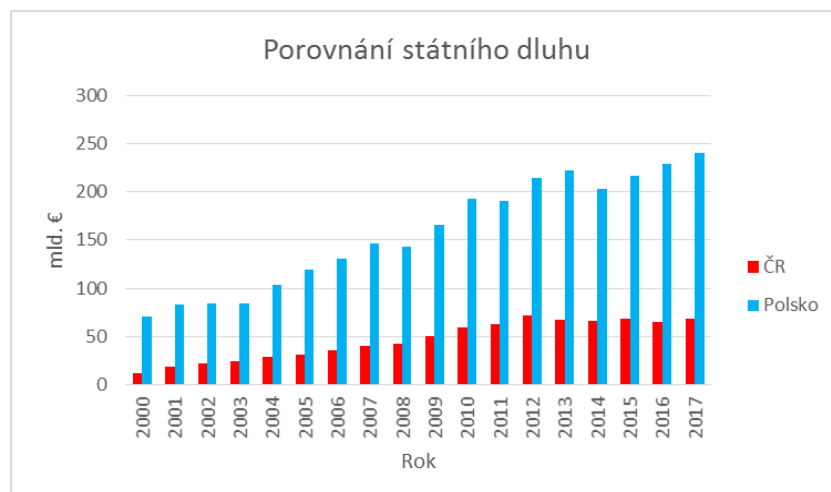
Poslední zemí pro porovnání s ČR a jejími údaji je Polsko. Tato země je z hlediska rozlohy podobná spíše Německu. Co se týče počtu lidí, má trojnásobek obyvatel než ČR.

V následujících podkapitolách budou opět porovnány státní dluhy, HDP a poměry státního dluhu na HDP.

4.2.4.1 Porovnání podle výše státního dluhu

Nejprve zde budou porovnány státní dluhy ČR a Polska, opět ve sledovaném období od roku 2000 do 2017.

Graf 24. Porovnání státního dluhu ČR a Polska

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že ČR má opět nižší hodnoty než porovnávaná země. V tomto případě je to samozřejmě dobře, jelikož se jedná o dluh.

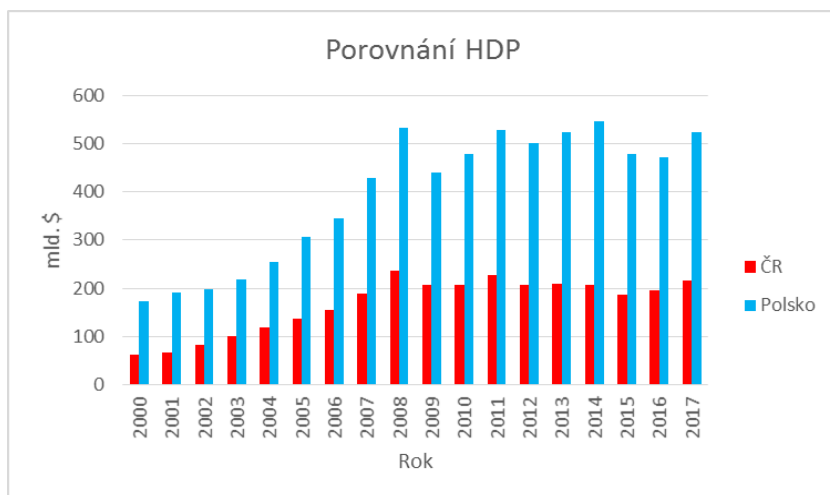
V prvním roce sledovaného období byl rozdíl dluhů 59, 17 mld. €, tehdy český dluh tvořil 16, 35 % polského dluhu. Velký skok byl v roce 2004, kdy rozdíl z 59, 28 mld. € vyskočil na 74, 22 mld. €. V tomto roce tvořil český dluh 27, 87 % polského dluhu. V roce 2007 byla překonána hranice 100 mld. € a rozdíl tak byl 106, 32 mld. €. Následující roky už byly pouze nad touto hranicí. Od roku 2010 byl rozdíl v rozmezí od 127 do 155 mld. €. Jen poslední dva roky opět vyskočil rozdíl vysoko. V roce 2016 to bylo 163, 90 mld. € a v roce

2017 neuvěřitelných 172, 26 mld. €. To byl nejvyšší rozdíl vůbec. Nejvyšší procentuální podíl českého dluhu na polském byl v roce 2012, kdy to bylo 33, 41 %.

4.2.4.2 Porovnání podle HDP

Druhým porovnávaným aspektem je HDP. Sledované období je opět od roku 2000 do 2017.

Graf 25. Porovnání státního dluhu v poměru k HDP

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

I v tomto případě má vyšší hodnoty Polsko než ČR. Dalo se to očekávat, jelikož je Polsko větší země s větším počtem obyvatel.

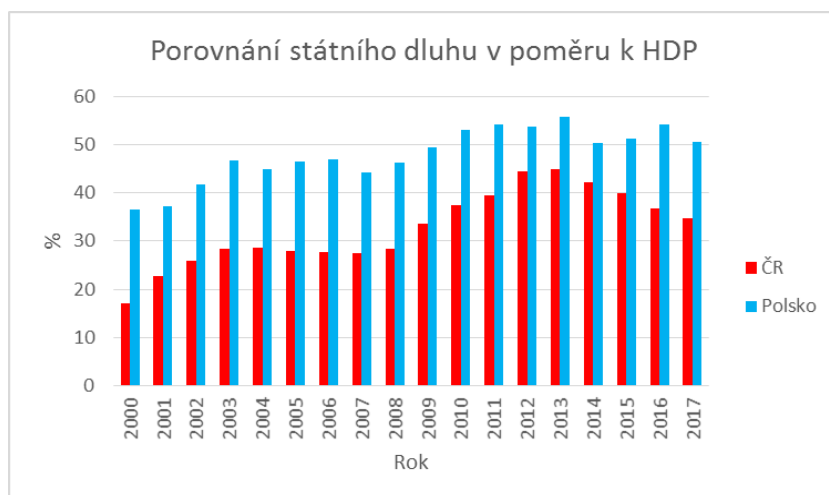
V prvním roce byl rozdíl mezi českým a polským HDP 110, 24 mld. \$. V roce 2004 se rozdíl dostal na 135, 94 mld. \$. O tři roky později dosáhl hranice 200 mld. \$ a rozdíl mezi HDP byl 239, 84 mld. \$. Od tohoto roku navíc rozdíl velmi kolísá. V roce 2008 dosáhl skoro 300 mld. \$, ale následující rok už je jen 233, 62 mld. \$. Hranice 300 mld. \$ byla překonána v roce 2011, kdy rozdíl mezi českým a polským HDP byl 300, 88 mld. \$. Nejvyšší rozdíl byl v roce 2014, kdy byl 337, 36 mld. \$.

Poslední rok ve sledovaném období byl rozdíl 308, 78 mld. \$.

4.2.4.3 Porovnání podle poměru státního dluhu k HDP

Poslední faktor, podle kterého porovnáme ČR a Polsko, je poměr státního dluhu k HDP ve sledovaném období.

Graf 26. Porovnání státního dluhu v poměru k HDP

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

I v porování s Polskem nemá ČR vyšší hodnoty poměru státního dluhu na HDP než vybraná země.

Na začátku sledovaného období je rozdíl mezi procentuálními poměry 19,5 %. Do roku 2011 rozdíl poměru kolísá v intervalu od 14,5 do 19,2 %. V roce 2012 byl rozdíl 9,2 %, ale nejnižší rozdíl poměrů státního dluhu na HDP, jaký kdy byl mezi ČR a Polskem, byl až o dva roky později, kdy tato hodnota činila 8,2 %. V roce 2016 vyskočil na 17,4 %.

V roce 2017 byl rozdíl 15,9 % a řadí se tak mezi průměrné hodnoty.

Takto by byly porovnány vybrané země s ČR, z hlediska výše státního dluhu, HDP a poměru státního dluhu na HDP za sledované období od roku 2000 do 2017.

4.2.5 Porovnání státních dluhů přepočtené na obyvatele

Poslední porovnání vybraných zemí s ČR je z pohledu výše státního dluhu na obyvatele. V následující tabulce jsou uvedeny hodnoty z roku 2017.

Tabulka 10. Státní dluh na obyvatele v jednotlivých zemích v roce 2017

země	Rakousko	Německo	Slovensko	ČR	Polsko
státní dluh (v €)	32 835,354	25 580,749	7 947,039	6 468,998	6 340,248

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

V tabulce jsou seřazeny země podle toho, jak vysoký mají státní dluh na obyvatele. Překvapivě není první Německo, ale Rakousko. Německo má sice nejvyšší dluh ze všech zmiňovaných zemí, ale má zároveň nejvíce obyvatel. Rakousko má druhý nejvyšší dluh, a také má méně obyvatel než ČR, z toho důvodu se dostalo na první místo ve výši státního dluhu na obyvatele. Je to přesně 32 836 €. Zajímavé je, že Polsko má jen o cca 49 mld. € menší dluh, ale je druhou nejlidnatější zemí z výběru. Proto je až na posledním místě a od ČR jí dělí něco přes 1 000 € dluhu na obyvatele. Slovensko je na tom o trochu hůře než ČR. Má sice o 1/3 menší dluh, ale za to má o polovinu méně obyvatel, a to ji řadí na třetí místo v tabulce.

Tabulka 11. Státní dluh na obyvatele v jednotlivých zemích v roce 2000

země	Rakousko	Německo	Slovensko	Polsko	ČR
státní dluh (v €)	17 630,124	15 153,598	1 995,546	1 848,865	1 128,005

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

Pro porovnání s předchozí tabulkou jsou zde hodnoty státních dluhů na obyvatele za rok 2000.

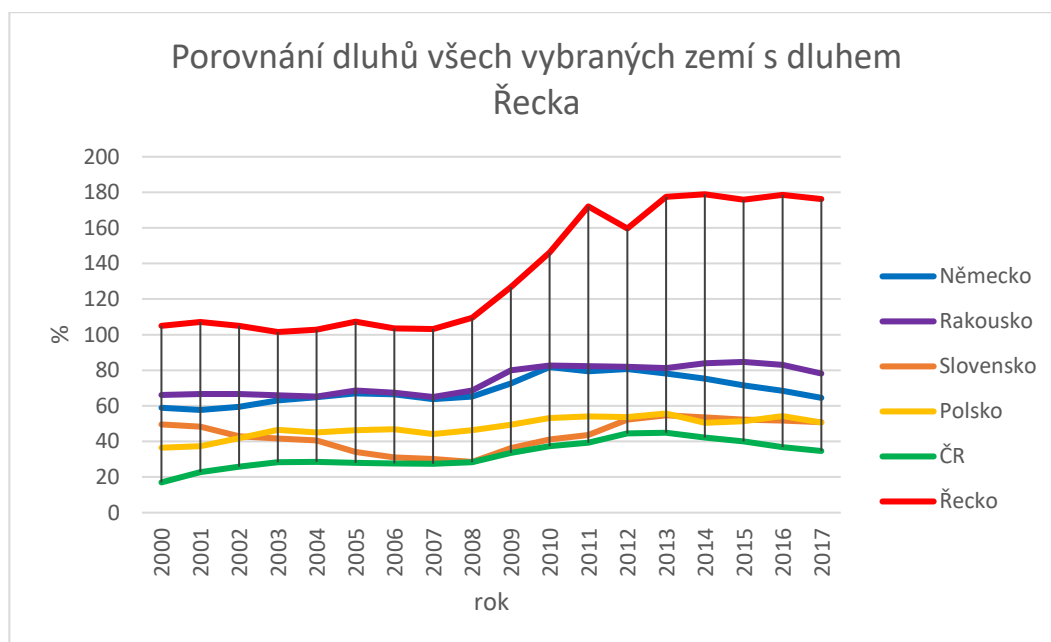
Pořadí se změnilo až na konci tabulky, kdy se prohodilo Polsko s ČR. Rozdíl v počtu obyvatel mezi roky 2000 a 2017 nebyl až tak velký, jako nárůst státních dluhů, které se zvýšily rapidně. U Německa a Rakouska se jednalo o dvojnásobek původního dluhu, u zbytku zemí to byl trojnásobek až čtyřnásobek. U ČR to byl pětinasobný nárůst dluhu, kdežto počet obyvatel se zvýšil o 336 tis. lidí.

4.3 Porovnání dluhů vybraných zemí s dluhem Řecka

V této práci jsou porovnány země, které mají buď průměrný státní dluh v rámci EU, nebo jako například ČR, mají dluh dokonce nižší než je průměr. I když se čísla mohou zdát vysoká, jsou země, které mají mnohokrát vyšší hodnoty dluhu. Nejlepším příkladem je Řecko. Tato země má nejvyšší státní dluh v rámci zemí EU. V roce 2018 byl vysoký 334, 721 mld. € a v porovnání s HDP byl poměr 181, 2 %.

V následujícím grafu je znázorněn vývoj státního dluhu v poměru k HDP všech šesti zemí.

Graf 27. Vývoj dluhu v poměru k HDP všech zemí v letech 2000-2017

Zdroj: (Eurostat, 2019) vlastní zpracování

Jak je z grafu patrné, už od roku 2000 mělo Řecko vyšší zadluženost než vybrané státy. Výrazná změna nastala roku 2008, kdy vývoj dluhu začal gradovat a vyšplhal se na 172, 1 % k poměru z HDP v roce 2011. V dalším roce dluh lehce klesl, ale pak opět stoupl a doposud poměr dluhu k HDP neklesl pod 170 %. I přes to, že v Maastrichtských kritériích je podmínkou mít veřejný dluh v poměru k HDP nižší jak 60 %.

Nejvyšší samotná hodnota dluhu byla právě v roce 2011, kdy byl ve výši 356, 235 mld. €. V roce 2018 byl státní dluh Řecka 334, 721 mld. €.

Z pohledu celkových hodnot státního dluhu byl v posledním sledovaném roce rozdíl českého a řeckého státního dluhu téměř 250 mld. €. Naopak v porovnání s Německem, mělo Řecko o 1 797, 5 mld. € dluh nižší. Německo je ale oproti Řecku mnohem silnější zemí, tudíž v přepočtu jejího dluhu k poměru HDP je zadluženost státu nižší než v případě Řecka. Německo mělo v roce 2017 HDP 3 677, 4 mld. \$. Řecko oproti tomu pouhých 200, 3 mld. \$.

5 Výsledky a diskuse

V této kapitole bude shrnuto vše, co bylo v teoretické a praktické části rozebráno. Dále bude následovat informace ohledně státního dluhu ČR v roce 2018 a predikce dluhu do budoucna.

5.1 Zhodnocení státního dluhu ČR

Státní dluh ČR je zaznamenáván od roku 1993, kdy se rozpadlo Československo a vznikl tak samostatný stát.

V roce 1993 byl český státní dluh ve výši 158, 8 mld. Kč. Tehdy byly výdaje vyšší z důvodu zřizování a zavádění nových samostatných institucí. Následující tři roky byl dluh nižší. Zvedl se až v roce 1997 na 173, 1 mld. Kč. Poté český státní dluh už jen stoupal. Na konci sledovaného období byl ve výši 1 624, 7 mld. Kč, což je téměř desetinásobek počátečního českého státního dluhu.

Graficky je vývoj státního dluhu zobrazen v grafu č. 5. V následující tabulce jsou zaznamenány zvýšení státního dluhu od předchozího roku.

Tabulka 12. Změna státního dluhu v ČR v letech 1993-2017

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
% nárůst	0	-0,94	-1,84	0,52	11,53	12,48	17,31
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
% nárůst	26,66	19,25	14,75	24,58	20,21	16,58	16,1
Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
% nárůst	11,19	12,05	17,84	14,08	11,55	11,22	0,94
Rok	2014	2015	2016	2017			
% nárůst	-1,16	0,56	-3,56	0,7			

Zdroj: (MFČR, 2019) vlastní zpracování

Z tabulky je patrné, že v roce 1994 se snížil státní dluh o 0,94 %. Poté klesl znovu o 1,84 %. Od roku 1996 do 2014 se dluh pouze navyšoval. Nejvyšší nárůst byl v roce 2000, kdy se dluh zvýšil od předchozího roku o 26,66 %. To byl doposud nejvyšší nárůst vůbec. V dalších letech růst kolísal, ale dluh celkově stále rostl. Až v roce 2014 po dlouhé době klesl, a to o 1,16 % oproti předchozímu roku. Další pokles byl v roce 2016, o 3,56 %, což byl naopak nejvyšší pokles státního dluhu oproti předchozímu roku.

Další variantou, jak hodnotit vývoj státního dluhu, je přepočítat ho na obyvatele. V případě ČR se vývoj moc neliší od vývoje celkového státního dluhu. Je to z toho důvodu, že počet obyvatel se od roku 1993 výrazně neměnil. Z hlediska intervalu je počet od 10 203 269 do 10 610 055 obyvatel. Nejméně obyvatel měla ČR v roce 2002, naopak nejvyšší v roce 2017. Pokud bychom ovšem zahrnuli i rok 2018, byl by tento rok na prvním místě s počtem obyvatel. Tohoto roku bylo napočítáno v ČR 10 649 800 lidí.

V roce 1993 byl státní dluh 15 366,73 Kč na obyvatele. V roce 2000, na začátku sledovaného období, byl dluh 28 178,90 Kč na obyvatele. Od tohoto roku se státní dluh na obyvatele každoročně zvyšoval. Výjimkou byl rok 2014, kdy dluh klesl na 157 872,14 Kč na obyvatele. Dále v roce 2016 klesl na 152 512,28 Kč na obyvatele. Přesné hodnoty státního dluhu na obyvatele od roku 1993 do 2018 jsou uvedeny v příloze č. 6.

Poslední hledisko, ze kterého tato práce hodnotila a porovnávala dluhy, je státní dluh v poměru k HDP. Je to hlavně z toho důvodu, že je to jedním z Maastrichtských kritérií pro přijetí eura. ČR se se vstupem do EU v roce 2004 zavázala, že jednou tuto měnu přijme.

Po celou dobu sledovaného období ČR splňovala právě zmiňované Maastrichtské kritérium. Nejvyšší poměr státního dluhu na HDP, jaký kdy ČR měla, byl v roce 2013, kdy tato hodnota činila 44,9 %. I tak se s přehledem vejde do limitu 60 %. Naopak nejnižší poměr byl v roce 2000, hned na začátku sledovaného období, kdy byl poměr pouhých 17 %. Na konci sledovaného období byl poměr zmiňovaných 34,7 %.

5.2 Státní dluh ČR v roce 2018

Diplomová práce je zaměřená na období od roku 2000 do 2017. Tato kapitola bude zaměřena na rok 2018, kde bude zmíněno, jak si státní dluh vede a jaké jsou jeho predikce do budoucna.

V následující tabulce je rozebrána struktura státního dluhu v roce 2018.

Tabulka 13. Struktura státního dluhu ČR v roce 2018 (v mld. Kč)

Státní dluh celkem	1 622,00
Domácí dluh	1 386,50
Státní pokladniční poukázky	4,2
Spořicí státní dluhopisy	5,2
Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy vydané na domácím trhu	1 377,10
Ostatní zdroje	0
Zahraníční dluh	235,5
Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy vydané na zahraničních trzích	152,9
Přijaté zápůjčky a úvěry	82,7
Směnky	0

Zdroj: (MFČR, 2019) vlastní zpracování

Jako u předchozích let, i tady převyšuje domácí dluh nad zahraničním. Rozdíl byl 1 151 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky klesly na 4, 2 mld. Kč, spořicí státní dluhopisy klesly na 5, 2 mld. Kč. Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy, vydané na domácím trhu, mírně stouply na 1 377, 10 mld. Kč. Ostatní zdroje zůstávají stále nulové.

Co se týče zahraničního trhu, struktura byla podobná jako u předešlého roku. Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy, vydané na zahraničních trzích, klesly na 152, 9 mld. Kč. Přijaté zápůjčky a úvěry také klesly na 82, 7 mld. Kč. Směnky, stejně jako loňský rok, jsou nulové. Celkový státní dluh klesl oproti předchozímu roku o 2, 70 mld. Kč a byl tak ve výši 1 622 mld. Kč

Z hlediska HDP si ČR polepšila. V roce 2017 bylo HDP 5 049, 9 mld. Kč, v následujícím roce už 5 310, 3 mld. Kč. V předchozích kapitolách bylo uváděno HDP v mld. \$, z toho důvodu, aby se pak dané hodnoty HDP mohly snadněji porovnávat s hodnotami vybraných zemí.

Státní dluh v poměru na HDP byl v roce 2017 ve výši 34, 7 %. V roce 2018 tato hodnota klesla na 32, 6 %. Je dobré, že se ČR daří tento poměr stále snižovat, jelikože je jedním z Maastrichtských kritérií.

Z hlediska úvěruschopnosti, agentura Standard & Poor's potvrdila vysoký rating ČR. Tato agentura je jednou z nejvýznamnějších ratingových agentur. ČR získala výborné hodnocení na investičním stupni AA pro závazky v domácí měně a na AA- naopak pro závazky v zahraniční měně. Toto ocenění prokazuje, že ČR je důvěryhodnou zemí a je schopna splácet své závazky. Z toho důvodu si bude tak i nadále moci půjčovat výhodně peníze. Agentura zejména ocenila silné institucionální uspořádání a nízké zadlužení veřejného sektoru. ČR se v nynější době řadí mezi země s nejnižším podílem státního dluhu na HDP v rámci celé EU.

5.3 Predikce státního dluhu ČR a dluhů zemí EU

Celkový státní dluh ČR za rok 2018 byl 1 622 mld. Kč. K 25. 11. 2019 je dluh 1 689 mld. Kč. Návrh rozpočtu na rok 2020 zní následovně: příjmy do státního rozpočtu mají být ve výši 1 578,1 mld. Kč a výdaje 1 618, 1 mld. Kč. Počítá se se schodkem ve výši 40 mld. Kč. Vláda má pro rok 2020 několik priorit, které oproti předchozím rokům zvýší výdaje. Těmito prioritami jsou zvýšení výdajů na důchody, rodičovského příspěvku, platů u pedagogických i nepedagogických pracovníků, platů zaměstnanců veřejné správy, podpory výzkumu, vývoje a inovací nebo pro ministerstvo obrany.

S nejvyššími výdaji je počítáno v oblasti Ministerstva práce a sociálních věcí, kde se počítá s výdaji ve výši 686, 8 mld. Kč. Druhou nejnákladnější oblastí je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, za které se utratí 226, 4 mld. Kč. Třetí oblastí v pořadí z hlediska výdajů je Všeobecná pokladní správa, u které se počítá s výdaji ve výši 163 mld. Kč.

Oproti tomu nejméně výdajů je plánováno v oblasti Úřadu pro přístup k dopravní infrastruktuře, kde jsou plánované výdaje pouhých 22 mil. Kč. Druhou nejméně nákladnou oblastí je Úřad Národní rozpočtové rady, kde jsou počítány výdaje na 23 mil. Kč. Třetí místo obsadila oblast Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí s plánovanými výdaji ve výši 34, 4 mil. Kč.

Co se týče státních dluhů zemí EU, nejlépe je na tom Estonsko. To má dluh pouze 8,4 % z HDP. Na druhém místě je Lucembursko s 21,4 % z HDP a na třetím místě je Bulharsko s 22,6 % z HDP. ČR je na čtvrtém místě. Nejzadluženější zemí EU je již zmíněné Řecko. Druhou nejzadluženější zemí je Itálie, která má 132,2 % z HDP a na třetím místě je Portugalsko s 121,5 % z HDP. Maastrichtské kritérium nařizující mít dluh nižší než 60 % z HDP, splňuje pouze 15 z 28 členských zemí. Těmito zeměmi jsou Estonsko, Lucembursko, Bulharsko, ČR, Dánsko, Litva, Rumunsko, Lotyšsko, Švédsko, Malta, Slovensko, Polsko, Nizozemsko, Finsko a Německo. Z porovnávaných zemí v této práci je tedy jediným státem, který nesplňuje kritérium, Rakousko.

Výše dluhu EU-28 k roku 2018 je 80 % k HDP, dluh Eurozóny je 85,1 % z HDP. Od roku 2014 dluh EU-28 klesá. Ve zmíněném roce byl ve výši 87 % z HDP. Kdyby se státům dařilo stejně jako doposud, dalo by se i na dále očekávat snižování dluhu.

Bohužel se tu objevil nový faktor, který zásadně v letošním roce ovlivní ekonomiku celého světa. Tímto faktorem je koronavirus. Tato epidemie se objevila v Asii a nyní už je po celém světě. Zastavuje nebo omezuje se výroba skoro ve všech zemích. To by mohlo vést ke zvyšování dluhu zemí. Sníží se HDP a zároveň se může zvýšit zadluženost. Ekonomika lídrů EU, zejména Německa, Itálie nebo Francie, začíná stagnovat nebo dokonce klesá. Nikdo bohužel neví, kdy se šíření této epidemie podaří dostat pod kontrolu a bude se moci veškerá výroba opět naplno rozjet.

Tento faktor má samozřejmě vliv i na státní rozpočet, kdy ČR vyhradila peníze na boj proti tomuto viru. Zvýší se také výdaje za dávky na nemocenské pojištění. Na druhou stranu se sníží příjmy do rozpočtu. Klesne ekonomika a tím i daňové výnosy pro stát. Původní plán byl takový, že se schodkem 40 mld. Kč, bude státní dluh ve výši 1 680 mld. Kč. Nyní je odsouhlasen schodek 200 mld. Kč a státní dluh tak bude ve výši 1 840 mld. Kč. V poměru k HDP tak bude dluh ve výši 33,2 %. Příjmy by měly být ve výši 1 488 mld. Kč a výdaje 1 688 mld. Kč. Ovšem vše také záleží na tom, jak dlouho bude ČR i celý svět s tímto virem bojovat a jaké omezení bude muset zavádět.

6 Závěr

Hlavním cílem této práce bylo zhodnotit státní dluh České republiky od roku 2000 do 2017 a zaměřit se na jeho vývoj a strukturu během sledovaného období. V první části diplomové práce byly vysvětleny pojmy spojené se státním dluhem, například rozpočtová soustava, veřejný rozpočet, státní rozpočet, deficit a veřejný dluh. Dále také byla zmínka o Maastrichtských kritériích, ve kterých je zahrnut státní dluh. Ve stručnosti byl vysvětlen rating, kde je objasněno hodnocení státu z pohledu jednotlivých agentur. Na závěr zde byly představeny země, se kterými byl porovnáván státní dluh ČR.

Při hodnocení vývoje státního dluhu ČR byl zaznamenán progresivní vývoj. Od roku 2000, kdy byl dluh 289, 3 mld. Kč, rostl každým rokem o stovky miliard Kč. V polovině sledovaného období byl dluh 1 178, 2 mld. Kč, což je téměř čtyřnásobek dluhu, který byl v roce 2000. Na konci sledovaného období byl dluh 1 624, 7 mld. Kč. To je od začátku období necelý šestnásobek. V roce 2018 se podařilo vládě snížit dluh o 2, 7 mld. Kč na 1 622 mld. Kč. Vláda by samozřejmě ráda dluh snižovala, bohužel se jí to zatím nedaří.

Dále byl státní dluh porovnáván v poměru k HDP. Toto číslo je pro ČR velice důležité sledovat, jelikož při vstupu do EU se naše země zavázala přijmout euro za svoji měnu a dluh v poměru k HDP je jedním z kritérií. Kritérium stanovuje maximální procento veřejného dluhu z HDP. Tato práce sice používá státní dluh v poměru k HDP, ale tento dluh tvoří 90 % z veřejného dluhu, takže se procento zvýší minimálně.

Co se týče dílčích cílů, byly rozebrány dluhy vybraných zemí, tedy Německa, Rakouska, Slovenska a Polska. Nejprve byly u zemí, stejně jako u ČR, graficky znázorněny vývoje státních dluhů. U Německa byl růst dluhu pomalý. Na začátku období, v roce 2000, byl dluh 1 245, 8 mld. €. V polovině sledovaného období byl ve výši 1 785, 7 mld. €, což je pouze 1, 4násobek původního dluhu. Na konci období byl dluh 2 115, 4 mld. €. To byl od 1, 7násobek dluhu z roku 2000.

Druhou zemí bylo Rakousko, kde byl růst státního dluhu celkem rovnoměrný. Nebyl ovšem tak agresivní, jako v případě ČR. V roce 2000 byl dluh 141 mld. €. O devět let později se zvýšil na 230 mld. €, to je 1, 65násobek původního dluhu. V posledním roce stoupl dluh na 289 mld. €, což je dvojnásobek dluhu z roku 2000.

Třetí vybranou zemí je Slovensko. V prvních pěti letech dluh narůstal jen mírně. Od roku 2005 do 2012 byl růst progresivní a až roku 2013 začal růst opět zpomalovat a zvyšoval se minimálně. V prvním roce byl ve výši 10 mld. €. V polovině sledovaného období se zvýšil dluh na 23 mld. €, tj. dvojnásobek původního dluhu. Na závěr období byl dluh 43 mld. €, což byl čtyřnásobek dluhu z roku 2000.

Poslední zemí pro porovnání bylo Polsko. Až na pár výjimek, měla tato země také celkem progresivní vývoj ve státním dluhu. V prvním roce byl dluh 70 mld. €. V roce 2009 se zvýšil na 165 mld. €, tj. 2,4násobek dluhu z prvního roku. Na konci sledovaného období byl dluh už na 240 mld. €, což je 3,5násobek dluhu z roku 2000.

Následně byly země a jejich státní dluhy porovnávány mezi sebou. Porovnání proběhlo ze tří zmiňovaných hledisek (z hlediska výše státního rozpočtu, výše HDP a výše poměru státního dluhu na HDP). Na závěr bylo přidáno ještě jedno hledisko, které vzalo v potaz počet obyvatel v dané zemi a přepočítal se tak státní dluh na obyvatele. Tím se opět odstranilo zkreslení, které například znevýhodňuje Německo před ČR nebo Slovenskem. Toto porovnání ihned pozměnilo pořadí zemí ve výši státního dluhu. Na první místo se dostalo Rakousko, které původně bylo na druhém místě a Německo z původního prvního místa posunulo na druhé místo. Přitom když se porovnával celkový státní dluh, Německo mělo hodnoty desetinásobně vyšší než ostatní země. V roce 2017 bylo Polsko s celkovým dluhem na třetím místě, ale po přepočtu na obyvatele, mělo nejmenší dluh ze všech zemí.

Z toho vyplývá, že pokud se mají porovnávat státní dluhy různých zemí, musí se vždy přepočítat na stejnou měnu, jinak by porovnání nebylo přehledné. Dále se musí vzít v potaz velikost dané země a také je dobré myslet i na počet obyvatel, jelikož výdaje ze státního rozpočtu jdou hlavně do fungování státu a zajištění služeb pro všechny obyvatele země.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literární zdroje

Bervidová L., Vančurová P. 2008. *Ekonomika veřejného sektoru*. Praha : ČZU, 2008. 978-80-213-1816-8.

Červenka Miroslav. 2009. *Soustava veřejných rozpočtů*. Praha : Leges, 2009. 978-80-87212-11-0.

Dvořák Pavel. 2008. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. B. Beck, 2008. 978-80-7400-075-1.

Hamerníková B., Maaytová A. a kol. 2007. *Veřejné finance*. Praha : Aspi, 2007. 978-80-7357-301-0.

Maaytová A., Ochrana F., Pavel J. a kolektiv. 2015. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha : Grada, 2015. 978-80-247-5561-8.

Ochrana F., Pavel J., Víték L. a kol. 2010. *Veřejný sektor a veřejné finance*. Praha : Grada Publishing, 2010. 978-80-247-3228-2.

7.2 Internetové zdroje

Countryeconomy. Poland National Debt. *Country economy*. [Online] 2019. [Citace: 22. 10 2019.] <https://countryeconomy.com/national-debt/poland>.

Česko v datech. Průvodce světem státního rozpočtu. *Česko v datech*. [Online] 25. 05 2018. [Citace: 28. 05 2019.] <https://www.ceskovdatech.cz/clanek/90-pruvodce-svetem-statniho-rozpocetu/>.

Ekonomický slovník. Směnky. *Ekonomický slovník*. [Online] [Citace: 12. 06 2019.] <https://www.ekonomickyslovník.cz/smenky/>.

Ekonomický slovník. Státní dluhopisy. *Ekonomický slovník*. [Online] [Citace: 12. 06 2019.] <https://www.ekonomickyslovník.cz/statni-dluhopisy/>.

Ekonomický slovník. Státní pokladniční poukázky. *Ekonomický slovník*. [Online] [Citace: 12. 06 2019.] <https://www.ekonomickyslovník.cz/statni-pokladnicni-poukazky/>.

Ekonomika, ČTK. Česko má čtvrtý nejvyšší dluh v EU, ukazuje nové porovnání. Jednooký mezi slepými, říká ekonom. *Aktuálně.cz*. [Online] 23. 04 2018. [Citace: 07. 03 2019.] <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/zadluzeni-ceske-republiky-porovnani-eu-statni-dluh/r~f7d0acde46ee11e8ac3d0cc47ab5f122/?redirected=1551964970>.

Europa.eu. Německo. *Evropská unie*. [Online] [Citace: 18. 09 2019.] https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/germany_cs.

Europa.cz. Polsko. *Evropská unie*. [Online] [Citace: 09. 03 2020.] https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/poland_cs.

Europa.cz. Rakousko. *Evropská Unie*. [Online] [Citace: 18. 09 2019.] https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/austria_cs.

Europa.cz. Slovensko. *Evropská unie*. [Online] [Citace: 09. 03 2020.] https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/slovakia_cs.

Euroskop. ČR a rozpočet EU. *Euroskop*. [Online] [Citace: 23. 05 2019.] <https://www.euroskop.cz/8922/sekce/cr-a-rozpocet-eu/>.

Eurostat. Government deficit/surplus, debt and associated data. *Eurostat*. [Online] 26. 04 2019. [Citace: 14. 10 2019.] https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-datasets/-/GOV_10DD_EDPT1.

Eurostat. File:Public balance and general government debt, 2015-2018 ⁽¹⁾ (% of GDP) 2019-04-23.png. *Eurostat*. [Online] 23. 04 2019. [Citace: 01. 10 2019.] [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Public_balance_and_general_government_debt,_2015-2018_\(%C2%B9\)_\(%25_of_GDP\)_2019-04-23.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Public_balance_and_general_government_debt,_2015-2018_(%C2%B9)_(%25_of_GDP)_2019-04-23.png).

Eurostat. Your key to European statistics. *Eurostat*. [Online] 27. 04 2019. [Citace: 14. 10 2019.] <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/government-finance-statistics/statistics-illustrated>.

FX street. Rating - S&P, Moody's a Fitch. *FX street*. [Online] [Citace: 23. 06 2019.] <https://www.fxstreet.cz/rating-sp-moodys-a-fitch.html>.

Kracík, Lukáš. Státní dluh: Veřejné příjmy a výdaje, veřejný deficit a dluh, státní rozpočet. *Měšec.cz*. [Online] 09. 05 2014. [Citace: 16. 08 2019.] <https://www.mesec.cz/clanky/statni-dluh-verejne-prijmy-a-vydaje-verejny-deficit-a-dluh-statni-rozpocet/>.

MFČR. Definice a měření státního dluhu. *Ministerstvo financí České republiky*. [Online] 13. 07 2007. [Citace: 03. 06 2019.] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/zakladni-informace/definice-a-mereni>.

MFČR. EIB - Evropská investiční banka. *Ministerstvo financí ČR*. [Online] 24. 04 2019. [Citace: 17. 06 2019.] <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-institute/eib-evropska-investicni-banka-11649>.

MFČR. Legislativa státního rozpočtu. *Ministerstvo financí České republiky*. [Online] 2018. [Citace: 27. 05 2019.] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/legislativa-statniho-rozpocetu.978-80-7586-009-5>.

MFČR. Maastrichtská kritéria. *Ministerstvo financí České republiky*. [Online] 01. 12 2013. [Citace: 17. 06 2019.] <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/maastrichtska-kriteria>.

MFČR. Stát loni hospodařil s druhým nejlepším výsledkem od roku 1997, schodek dosáhl 6,2 mld. Kč. *Ministerstvo financí České republiky*. [Online] 03. 01 2018. [Citace: 03. 06 2019.] <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2018/pokladni-plneni-sr-leden-listopad-2017-30618>.

MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. *Ministerstvo financí České republiky*. [Online] 15. 02 2019. [Citace: 07. 03 2019.] <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/struktura-a-vyvoj-statniho-dluhu>.

MFČR. Vládní dluh, vládní deficit, státní dluh, deficit státního rozpočtu. *Ministerstvo financí ČR.* [Online] 13. 10 2006. [Citace: 26. 02 2020.] <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2006/2006-10-13-tiskova-zprava-5819-5819>.

Michl A. Veřejný dluh. *Veřejný dluh.* [Online] [Citace: 30. 05 2019.] <http://www.verejnydluh.cz/>.

Petruška, J. Rostoucí globální dluh, riziko pro celý svět. *kurzy.cz.* [Online] 23. 05 2018. [Citace: 04. 03 2019.] <https://www.kurzy.cz/zpravy/455784-rostouci-globalni-dluh-riziko-pro-cely-svet/>. 1801-8688.

Parlamentní listy. Soustava veřejných rozpočtů ČR, postup při přípravě státního. *Parlamentní listy.* [Online] [Citace: 17. 06 2019.] <http://vasevec.parlamentnilisty.cz/sites/default/files/images/2282/prednaska-jp-2.pdf>.

8 Přílohy

Příloha 1. Vývoj státního dluhu v České republice v letech 1993 - 2018.....	80
Příloha 2. Vývoj státního dluhu v Německu v letech 2000 - 2017	81
Příloha 3. Vývoj státního dluhu v Rakousku v letech 2000 - 2017	81
Příloha 4. Vývoj státního dluhu na Slovensku v letech 2000 - 2017	82
Příloha 5. Vývoj státního dluhu v Polsku v letech 2000 - 2017.....	82
Příloha 6. Vývoj státního dluhu ČR na obyvatele v letech 1993- 2018.....	83

Příloha 1. Vývoj státního dluhu v České republice v letech 1993 - 2018

Rok	Státní dluh (v mld. Kč)
1993	158,8
1994	157,3
1995	154,4
1996	155,2
1997	173,1
1998	194,7
1999	228,4
2000	289,3
2001	345
2002	395,9
2003	493,2
2004	592,9
2005	691,2
2006	802,5
2007	892,3
2008	999,8
2009	1178,2
2010	1344,1
2011	1499,4
2012	1667,6
2013	1683,3
2014	1663,7
2015	1673
2016	1613,4
2017	1624,7
2018	1622

Zdroj: vlastní zpracování (Eurostat, 2019)

Příloha 2. Vývoj státního dluhu v Německu v letech 2000 - 2017

Rok	Státní dluh (v mld. Euro)
2000	1245,8
2001	1258,7
2002	1312,4
2003	1400,3
2004	1470,6
2005	1541,4
2006	1591,3
2007	1600
2008	1669
2009	1785,7
2010	2110,7
2011	2147,5
2012	2225,2
2013	2210,7
2014	2212,3
2015	2182
2016	2165,9
2017	2115,4

Zdroj: vlastní zpracování (Eurostat, 2019)

Příloha 3. Vývoj státního dluhu v Rakousku v letech 2000 - 2017

Rok	Státní dluh (v mld. Euro)
2000	141,2455
2001	147,1542
2002	151,2959
2003	152,6881
2004	157,9854
2005	174,4035
2006	180,27
2007	184,6745
2008	201,8099
2009	230,0146
2010	244,6968
2011	255,6838
2012	261,0408
2013	263,2295
2014	280,001
2015	291,6877
2016	295,6119
2017	289,2532

Zdroj: vlastní zpracování (Eurostat, 2019)

Příloha 4. Vývoj státního dluhu na Slovensku v letech 2000 - 2017

Rok	Státní dluh (v mld. Euro)
2000	10,7534
2001	11,6657
2002	11,6042
2003	12,6003
2004	14,5676
2005	13,6801
2006	15,2494
2007	17,026
2008	19,4937
2009	23,2368
2010	27,8423
2011	30,8469
2012	37,9257
2013	40,6
2014	40,725
2015	41,295
2016	42,0532
2017	43,2311

Zdroj: vlastní zpracování (Eurostat, 2019)

Příloha 5. Vývoj státního dluhu v Polsku v letech 2000 - 2017

Rok	Státní dluh (v mld. Euro)
2000	70,735
2001	83,306
2002	84,224
2003	83,817
2004	102,897
2005	119,167
2006	131,104
2007	145,93
2008	143,344
2009	165,265
2010	193,168
2011	190,154
2012	214,841
2013	222,12
2014	202,973
2015	216,529
2016	228,841
2017	240,776

Zdroj: vlastní zpracování (Eurostat, 2019)

Příloha 6. Vývoj státního dluhu ČR na obyvatele v letech 1993- 2018

Rok	Státní dluh na obyvatele (v Kč)
1993	15 366,73
1994	15 222,83
1995	14 959,29
1996	15 054,61
1997	16 807,25
1998	18 921,98
1999	22 222,01
2000	28 178,90
2001	33 802,20
2002	38 801,29
2003	48 298,70
2004	58 010,42
2005	67 427,05
2006	78 009,65
2007	85 954,03
2008	95 514,31
2009	112 136,76
2010	127 611,26
2011	142 725,99
2012	158 575,52
2013	160 124,90
2014	157 872,14
2015	158 520,46
2016	152 512,28
2017	153 128,33
2018	152 303,33

Zdroj: vlastní zpracování (Eurostat, 2019, MFČR, 2019)